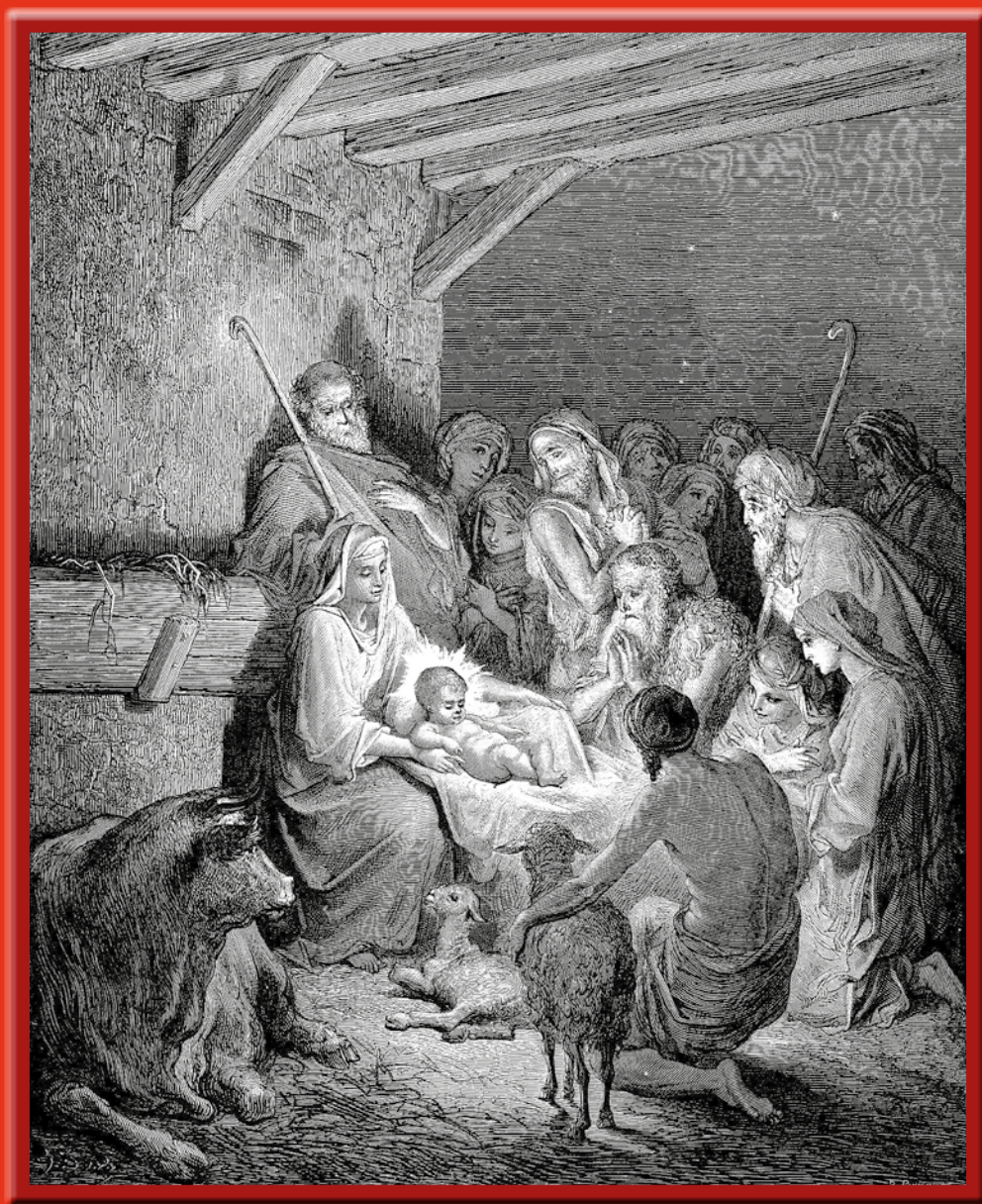
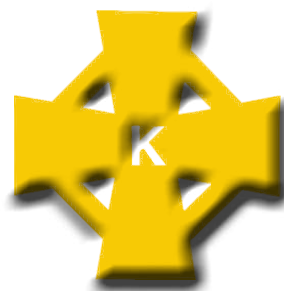

LEKMAN i KYRKAN

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund

4
2016

Gustave Doré

Jesu födelse

*"Idag har en frälsare fötts åt er i Davids stad,
han är Messias, Herren" (Lukas 2:11)*

Ansvarig utgivare
Anders Nordberg
Nygårdsvägen 32
554 74 Jönköping
cagnordberg@hotmail.com

Redaktionskommitté
Beryll Grandell
Karlfieldsgatan 8
632 27 Eskilstuna
016-51 60 73
beryll@telia.com

Medlemskap
Juhani Ahonen
Rådhusgatan 81
831 45 Östersund
063-12 30 30
070-557 82 41
juhani.ahonen@gmail.com

Förbundsbutik
Gert Råvik, Planteringsvägen 102c,
252 31 Helsingborg.
0730-355689
gertravik@hotmail.com

Berit Olsson, Rausvägen 57,
255 92 Helsingborg
042-293933

Förbundets plusgiro
Medlemsavgifter o gåvor
Pg 50 27 87 - 5

**Medlems- och lokalavdelnings-
registrering – Prenumeration**
Allan Forsberg
Kimröksgatan 5
296 35 Åhus
044-240527
lekmanna@hotmail.com

Tryck: LH Tryck, Box 224
523 25 Ulricehamn

Hemsidan
www.lekmanikyrkan.se

Presstopp
Nr 1 senast den 27 februari 2017
Nr 2 senast den 8 maj 2017
Nr 3 senast den 21 augusti 2017

UPPHOVSRÄTTSSKYDD

Allt material, texter och bilder, som publiceras i "Lekman i Kyrkan" och på hemsidan www.lekmanikyrkan.se är upphovsrättsskyddat.

Användning får ske endast med Svenska Kyrkans Lekmannaförbunds tillåtelse.

Redaktionen

Ordet blev människa

I begynnelsen fanns Ordet, och Ordet fanns hos Gud, och Ordet var Gud. Det fanns i begynnelsen hos Gud. Allt blev till genom det, och utan det blev ingenting till av allt som finns till. Ordet var liv, och livet var människornas ljus. Och ljuset lyser i mörkret, och mörkret har inte övervunnit det (Joh 1:1-5).

Det sanna ljuset, som ger alla människor ljus skulle komma in i världen. Han var i världen, och världen hade blivit till genom honom, men världen kände honom inte. Han kom till det som var hans, och hans egna tog inte emot honom. Men åt dem som tog emot honom gav han rätten att bli Guds barn, åt alla som tror på hans namn, som har blivit födda, inte av blod, inte av kroppens vilja, inte av någon mans vilja, utan av Gud. Och Ordet blev människa och bodde bland oss, och vi såg hans härlighet, en härlighet som den ende sonen får av sin fader, och han var fylld av nåd och sanning. Johannes vittnar om honom och ropar. "Det var om honom jag sade: Han som kommer efter mig går före mig, ty han fanns före mig." Av hans fullhet har vi alla fått del med nåd och åter nåd. Ty lagen gavs genom Mose, men nåden och sanningen har kommit genom Jesus Kristus. Ingen har någonsin sett Gud. Den ende sonen, själv gud och alltid nära Fadern, han har förklarat honom för oss. (Joh 1:9-18)

Johannes börjar sitt evangelium på samma sätt som Gamla Testamentet börjar. Där heter det ju - I begynnelsen skapade Gud himmel och jord. Johannes säger att Jesus var med redan den gången och han är lika evig som sin Fader. Ge-

nom honom har allting blivit till. När han i julnatten kom till världen, så kom han också till sitt eget, till den värld som han själv hade skapat. Till den världen hör också vi. Även vi har kommit ur Frälsarens hand. Utom honom har intet blivit till, som är till. Inte heller vi. Han hade en mening med våra liv. Ordet betyder här något skapande, ett ord fyllt av Guds egen kraft, av Guds Ande och liv. När det utgår från Gud, talar Gud själv. Ordet kan därför ge oss allt det som Gud skänker. På liknande sätt är det med Kristus. Allt vad Gud är och har, vill och gör, det lever i honom. I trosbekännelsen heter det, att Jesus är "Guds enfödde Son, född av Fadern före all tid, Gud av Gud, ljus av ljus, sann Gud av sann Gud, född och icke skapad, av samma väsen som Fadern".

Att Ordet blev människa eller i den tidigare översättningen "Ordet vart kött och tog sin boning ibland oss" kallas för inkarnation. Skaparen inneslöt sig själv i en del av sin skapelse. Guds son blev ett människobarn - för att vi skulle kunna bli Guds barn. Härigenom har ett ännu större under blivit möjligt: att Gud med sitt eviga liv kan bosätta sig i våra hjärtan.

Herre vi ber om det undret, att du låter dig födas också i våra hjärtan, och att du tar din boning där. Herre, vi är inte värdiga men vi ber dig att du ska leva i oss. För ditt namns skull. För att du är den Frälsare som du är!

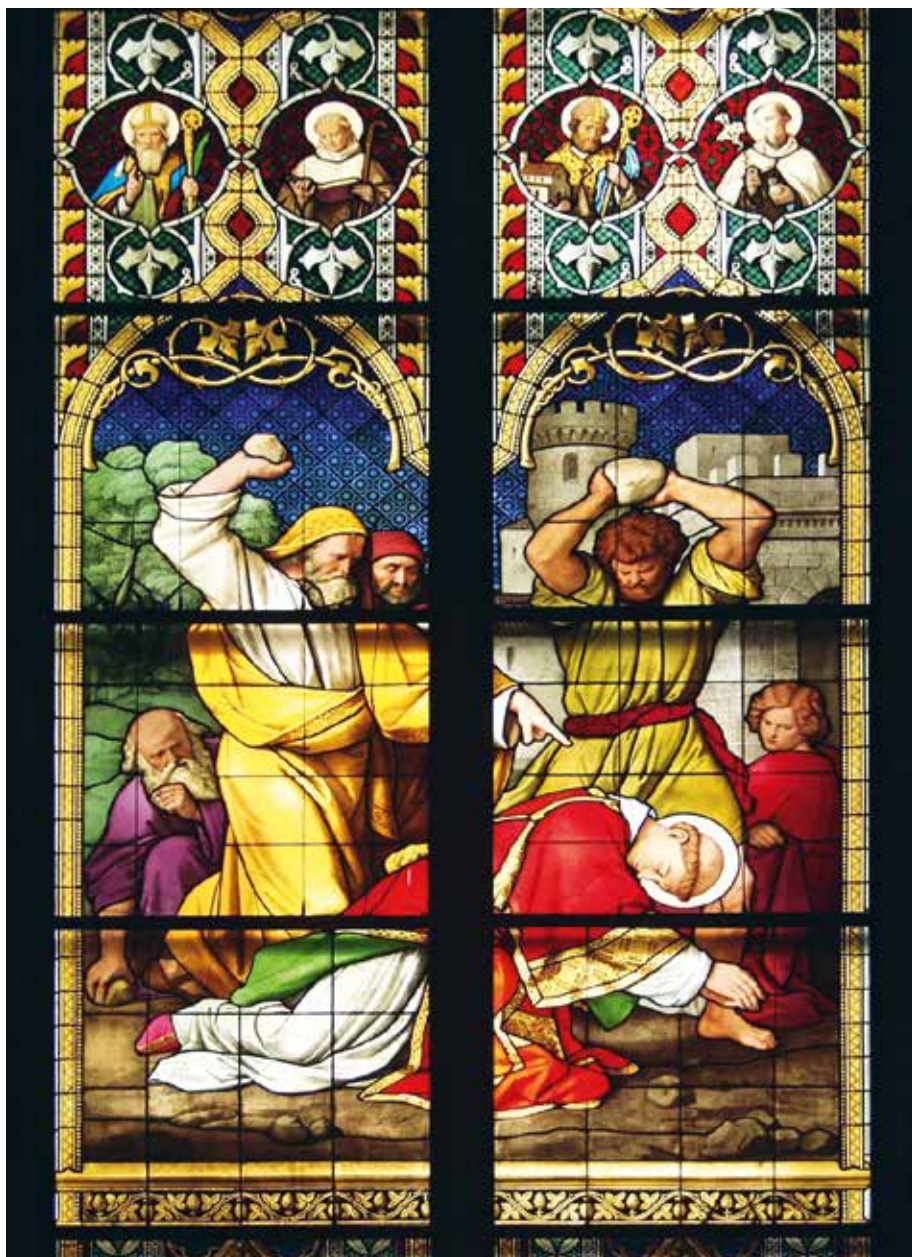
GOD JUL!

Redaktionen

Martyrerna

Annandag jul, dagen efter den dag kyrkan firar till minne av Jesu födelse, benämns Den helige Stefanos dag, vars predikotema är Martyrerna. Vi påminns om att *barnet som ligger i krubban är den hörnsten som Bibeln talar om, men också om att den som får gåvan att tro på, följa och älska detta barn, Herren Jesus Kristus, avstår från sitt liv, avstår från att leva av världen, ända till döden.* Att vara martyr betyder att vara blodsvittne, en som med sitt liv fått plikta för sin tro genom martyrdöden. Ordet har fått en betydelseförskjutning. Från att ordet martyr är ett vittne har ordet blivit synonymt med en som kämpar och får lida för sin tro. Under förföljelsearnas århundraden, närmast efter Kristi himmelsfärd, blev martyrerna de kristna hjältarna framför andra. Deras kvarlevor (reliker) bevarades och deras dödsdagar firades med minneshögtider. När förföljelserna av kristna mattades av i början av 300-talet tilltog kulten av martyrerna och över deras gravar. I Rom byggdes basilikor för de stora skararona av pilgrimer. Martyrernas liv och död framställdes i konsten, framför allt i ikonmåleriet. Martyrernas vanligaste attribut är *martyrkrona, palmkvist och kors* vilka utgör symboler för döden och uppståndelsen i Kristi efterföljelse.

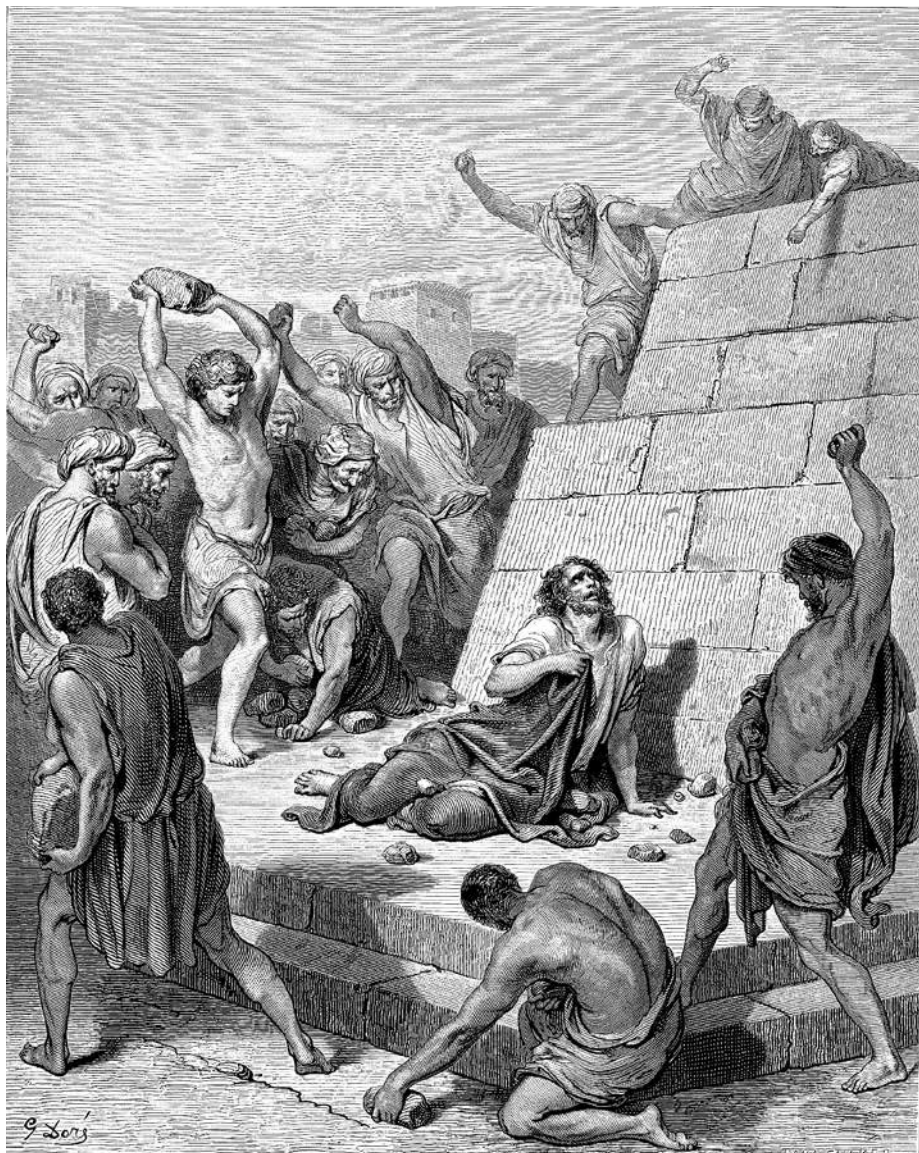
Särskilda årtal minner om martyrska-pets omfattning. Så är fallet med t.ex. år 1209 då över 20 000 män, kvinnor och barn dödades (slaktades) av kyrkans män i den franska staden Béziers. Där fanns en kristen grupp som kallades Katharer som råkade illa ut. De hade valt en från gällande norm avvikande tolkning av

den kristna tron. Även om bland dessa fanns lika många "rätttroga" invånare så befallde påvens representant Arnaud Amaury att alla skulle dödas. Han gjorde det med orden "Döda alla, Gud kommer ändå att känna igen de sina".

Många av våra kristna bröder och syst-rar runt om i världen får än i dag plikta med sina liv för sin tro på Herren Jesus Kristus. Vi minns Martin Luther King i Förenta Staterna och Oscar Romero i El Salvador som döddes mitt under en altartjänst. Vid sidan om dessa kända namn finns naturligtvis en oräknelig massa martyrer som i det fördolda har kämpat Guds kamp. Kanske har inte så många hört talas om Bahram Dehqani som tillhörde en kristen minoritetskyrka i Iran och som fanns där när den islamiska revolutionen tog över ställningarna varpå han dog martyrdöden i maj 1980. Hans minne finns bevarat tack vare en sång som han skrev strax före sin död, ett gripande vittnesbörd; "Jesus, i dina spår vill jag gå med bröd till dem som saknar hopp om sin kamp och nöd. Hjälp oss att följa dig vart du än går. I tjänarskapet syns ännu dina spår."

För inte så länge sedan, i juli 2016, togs en 86-årig katolsk präst, Jacques Hamel, i Normandie som gisslan mitt under en mässa och blev genom att få halsen avskuren dödad för sin tro. Middle East Concern (MEC) – ett slags "kristet Amnesty International" har hitintills under 2016 registrerat 296 konkreta fall av religionsförföljelse. Det gäller aktiva kristna, som blivit fängslade, förföljda, trakasserade, dödade eller på annat sätt fått lida för sin tro. Det mest kända fallet av martyrskap inträffade för drygt ett år sedan i Libyen när 24 egyptiska kristna gästarbetare halshöggs brutalt på grund av sin kristna tro. Den stora majoriteten av hot med i många fall dödlig utgång kommer från staten och myndigheter i olika muslimska länder. I ett land som Egypten är det helt okej och fullt tillåtet för en kristen att övergå till islam. Men om en muslim där blir kristen utsätts den personen för dödshot och det är väldigt

svårt att leva ett tryggt och värdigt liv.

Den helige Stefanos räknas som den förste kristne martyren. Han var en av de sju män, diakoner, som hade gott anseende, fylld av ande, tro och vishet och som utsågs för att ordna med måltider mm. så att de infödda judarna (apostlarna) kunde ägna sig helt åt bön och åt ordets tjänst. Dessa sju fördes fram inför apostlarna som bad och lade händerna på dem och de hade till uppgift att hjälpa och bistå de fattiga i församlingen, ta hand om den mat som skänktes av de mera bemedlade och se till att den rättvist kom de fattiga till del. Stefanos var fylld av nåd och kraft och gjorde stora tecken och under bland folket. Guds ord hade framgång och antalet lärjungar i Jerusalem ökade kraftigt.

Då uppträdde några från den synagoga som kallades "De frigivnas", folk från Cyrene och Alexandria, Cilicien och Asien och började diskutera med Stefanos. Men de kunde inte stå emot den vishet och den Ande som talade genom Ste-

fanos. När de inte kunde stå emot denna vishet och denna Ande som utgick från Stefanos intalade de några män att säga: "Vi har hört honom tala hädiska ord mot Mose och mot Gud." Och de hetsade upp folket och de äldste och de skriftlärd, och dessa överföll Stefanos, släpade honom med sig och förde honom inför Stora rådet.

Sedan lät de falska vittnen träda fram som sade; "Den mannen slutar inte att tala mot denna heliga plats och mot lagen. Vi har hört honom säga: Jesus från Nasaret skall bryta ner denna plats och ändra på de seder som Mose har gett oss." Alla som satt i rådet fäste ögonen på honom och såg att hans ansikte var som en ängels.

Då frågade översteprästen: "Är det verkligen så?" Stefanos svarade: "Bröder och fäder, lyssna på mig. Härlighetens Gud uppenbarade sig för vår fader Abraham i Mesopotamien, innan denne bosatte sig i Haran, och sade till honom: Lämna ditt land och din släkt och gå

till det land som jag skall visa dig. Då lämnade Abraham kaldeernas land och bosatte sig i Haran. Och sedan hans far hade dött, lät Gud flytta honom därifrån till det land där ni nu bor". Så fortsatte historieber beskrivningen..."

När historieber beskrivningen hade nått fram till tiden för kung David och kung Salomo fortsatte Stefanos att tala: "David fann nåd inför Gud och bad att han skulle finna en boning åt Jakobs Gud. Men det blev Salomo som byggde ett hus åt honom. Den Högste bor dock inte i hus som är byggda av människohand. Profeten säger: Himlen är min tron, och jorden är min fotpall. Vad för ett hus kan ni bygga åt mig, säger Herren, eller vad för en plats, där jag kan vila? Har inte min hand gjort allt detta?"

Hårdnackade är ni och oomskurna till hjärta och öron. Alltid står ni emot den helige Ande, ni som era fäder. Finns det någon profet som era fäder inte har förföljt? De dödade dem som förutsade att den Rättfärdige skulle komma, och honom har ni förrått och mördat, ni som har fått lagen förmedlad av änglar men inte hållit den."

När de hörde detta blev de ursinniga och skar tänder mot Stefanos. Men uppfylld av helig Ande såg han upp mot himlen och fick se Guds härlighet och Jesus som stod på Guds högra sida.

Och han sade: *"Jag ser himlen öppen och Människosonen stå på Guds högra sida."* Då skrek de och höll för öronen och stormade alla på en gång fram emot honom, och *de drev ut honom ur staden och stenade honom.* Och vittnena lade sina mantlar vid fötterna på en ung man som hette Saulus. Så stenade de Stefanos under det att han bad: *"Herre Jesus, tag emot min ande."* Sedan föll han på knä och bad med hög röst: *"Herre ställ dem inte till svars för denna synd."* Med de orden somnade han in. (Apostlagärningarna 6 – 7 kap.)

Stefanos var den *förste kristne martyren* och kallas därför protomartyr. Han stenades till döds omkring år 35. Saul, av oss känd som Paulus efter hans första missionsresa till Cypern, samtyckte till stenandet. Med Stefanos skrivs den kristna martyrhistoriens första kapitel. Med Stefanos inleds bokstavligen den historia som Jesus hade profeterat om när han sagt att de som tog emot Helig Ande skulle bli hans vittnen. Ett autentiskt vittne är bärare av Jesu ande. Vittnet är någon i vilken Kristus har

förkroppsligats, och måste därför räkna med att få dela Jesu öde genom att *"bli lik honom i en död som hans"*. Dessa ord uppfylls bokstavligen när Stefanos i dödsögonblicket utropar: *"Herre, ställ dem inte till svars för denna synd"*. Genom Andens kraft fick Stefanos nåd att efterlikna sin Herre. I sin dödsstund bad han Gud förlåta sina bödlar. Han visade därmed att en sann martyr inte är en martyr "mot" någon eller något, utan ger sitt liv för att alla människor skall kunna ta emot evangeliet. Stefanos namn som är grekiskt, betyder betecknande nog krona – han var den förste som kröntes med martyriets krona, förstlingsvittnet i martyrernas stora skara, vars blod skulle bli evangeliets utsäde.

Stefanos var även kyrkans förste diakon. Ämbetet infördes för att befria apostlarna från kyrkans materiella tjänster. I svenska kyrkor finns Stefanos på kalkmålningar och altarskåp. Han framställs ofta i diakondräkt med tre stenar. Stefanos relikier vördas i basilikan San Lorenzo fuori Le Mura i nordöstra Rom. De bevaras i en stensarkofag tillsammans med den helige Laurentius relikier. Några kyrkor i Sverige är tillägnade Stefanos t.ex. Stefanskyrkan i Stockholm, Knivsta gamla kyrka samt Västerslättskyrkan S:t Staffan. Annandag jul är tillägnad Stefanos och kallas Den helige Stefanos dag, Stefanidagen eller tidigare mer folkligt Staffansmäss.

Barmhärtige Gud, du som med din Ande styrker martyrerna så att de inte endast med munnens bekännelse utan också med sitt blod vittnar om sin tro på din Son, vår frälsare, ge oss kraft att bekänna vår tro på honom, så att vi står

fasta i alla provningar och är trogna intill döden. Vi ber också för medmänniskor på flykt, för dem vars existens står på spel, för liv som i flykt undan det onda tar slut i vattenmassorna. Vi ber för oss själva, att du befriar oss från bekvämlighet och passivitet och, att du gör oss uppfinningsrika i vår solidaritet. Gud, vi ber för politiker och beslutsfattare i världens länder och i vårt eget land. Hjälp dem att agera ansvarsfullt, omedelbart och långsiktigt. Gud vi ber för alla människor av god vilja, för hjälporganisationer och för enskilda initiativ. Tack för den våg av godhet som nu flödar fram. Gud vi ber för de människor som knackar på vår dörr. Gör din kyrka till ett hoppets tecken och sänd oss med bud om barmhärtighet!

Anders Nordberg
Förbundsordförande

P.S. Det finns en legend om en Stafanos som var stallknekt hos kung Herodes i Jerusalem. När han skulle vattna hästarna såg han Betlehemsstjärnan spegla sig i vattnet. Då han berättade för Herodes att den nye judakonungen var född sa kung Herodes att det var lika omöjligt som att den stekta tuppen som han satt och åt på skulle flyga upp och gala. Tuppen flög då upp och gol: *"Christus natus est"* (Kristus är född). Då lät Herodes stena Stefanos. Det är denna legend som ligger bakom de Staffansvisor som ingår i den svenska folkviseskatten, *"Staffan var en stalledräng"*. Kappkörning med häst som varit en sedvänja i en del svenska bygder kan också ha ett visst ursprung i Staffanstraditionen.

JUBILEUM

100 år

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund
fyller 100 år måndagen den 22 oktober 2018

För att finansiera Lekmannaförbundets 100-års jubileum som firas under sommaren 2018 behöver förbundet omgående ekonomiskt stöd / ekonomisk hjälp. Lekmannaförbundet vädjar därför om en penninggåva som oaktat beloppsstorlek kan överföras till Lekmannaförbundets plusgiro **50 27 87 – 5**.

Anteckna **”jubileumsfond”** i det utrymme som finns för meddelande till gåvomottagaren. Upplysning om fondens tillgångar lämnas löpande i varje nummer av Lekman i Kyrkan fram till jubileet 2018. Inkomster och utgifter knutna till jubileet kommer också att redovisas löpande. Svenska kyrkans Lekmannaförbund främjar varje människas engagemang och ansvarstagade att på frivillig grund tjäna vår Svenska kyrka i samtliga kyrkans uppgifter samt främjar kristen gemenskap och fördjupning av kunskapen om kristen tro och kyrkans liv (tradition)! Herre, låt förbundets 100-årsjubileum genom dessa gåvor bli till välsignelse och glädje för Ditt rike!

I tacksamhet!

Anders Nordberg, Förbundsordförande

Ibland

Ibland kan det kännas tungt när höstmörkret tätnar. Runt omkring oss alla dessa miljontals olyckliga människor som är på flykt i vår värld. Bombande och lemlästande i Aleppo och andra delar av Syrien och i Irak. Mördarband under namn av en förvrängd islam som ständigt överträffar sig själva i bestialitet. Förföljelser av kristna och andra misslagliga trosbekännare. Terroristdåd på olika platser i världen som sprider död, förödelse och rädsla. Extrema politiska rörelser, också här hemma, med nationalistiska och hatiska budskap. När också vintermörkret smyger sig på och det känns som solen bara med yttersta krafter segar sig upp en stund över horisonten för att sedan släppa taget och lämna oss ensamma. Då blir mörkret också en tyngd som lägger sig över sinnet. Vart tar detta vägen? Vad blir det av oss?

Då gäller det att se upp! Uppåt! Och upptäcka ett annat "ibland". Upptäcka att "mitt ibland er" (Joh. 1:26) står Kristus. Mitt i samhällsvimlet och också i de sammanhang som gör oss oroliga står Kristus själv. "Ibland" talar inte bara om våra stunder av oro, "ibland" är också uttrycket som säger att Gud är med oss.

I Sverige har vi varit vana vid att befinna oss långt från de stora dramatiska världshändelserna. De senaste åren har däremot världen kommit till våra gator och torg, kommit in i våra vardagsrum. Strömmen av förtvivlade flyktingar har i tusende efter tusende kommit ända upp till den svenska vintern. Att ta emot flyktingar är i och för sig inget nytt för oss. Sedan andra världskriget har vi tagit emot balter, finländare, frigivna fångar från koncentrationslägren, ungrare, greker, chilensare, assyrier/syrianer, vietnameser, människor från forna Jugoslavien,

somalier och så vidare. Det stora antalet flyktingar denna gång, framför allt under förra hösten, har kanske gjort att upplevelsen av flyktingströmmen blivit annorlunda. Den har kommit närmare och för många av oss också blivit en fråga om personligt ansvar och personligt engagemang.

Som kyrka och som kristna vet vi att vi har ett ansvar för dem som lider nöd. Det gäller oavsett det är en eller många, oavsett det är en välkänd grannfamilj i byn eller en okänd nyanländ flykting. När vi firar kyrkoårets sista söndag, Domssöndagen, hör vi läsningen ur Matteusevangeliet 25 kapitel: "Jag var hungrig och ni gav mig att äta, jag var törstig och ni gav mig att dricka, jag var hemlös och ni tog hand om mig... Sannerligen, vad ni har gjort för någon av dessa minsta som är mina bröder, det har ni gjort för mig." I en medmänniskas förtvivlade längtan

efter trygghet kan vi möta Guds närvaro och Guds tilltal. Kristus möter oss i den utsatte.

Ibland känner vi av olika anledningar oro. Då är det särskilt viktigt att lyfta blicken, att inse och se att Kristus är mitt ibland oss och framför oss. Inse att när vi möter blicken hos en medmänniska som behöver oss, då är Kristus där. Medmänniskan får liksom vara ikonen, Kristusbilden, som öppnar fönstret mot den himmelska verkligheten. I den öppningen får vi förmedla det kristna hoppet. Det är ett hopp som kommer ur vissheten att Gud är född till oss i Betlehem och har kommit för att stanna. Jesus Kristus är "Immanuel" säger profeten, "Gud med oss". Gud ibland oss – alltid. Den glädjen är julens gåva.

Glad Advent och God Jul!

Foto: Magnus Aronson

*Per Eckerdal
Biskop i Göteborgs stift*

Betlehems stjärna

Viktor Rydberg var en av Sveriges viktigaste författare under slutet av 1800-talet, en författare som verkade i tiden mellan Carl Jonas Love Almqvist och August Strindberg.

Viktor Rydberg föddes i Jönköpings borggård 1828 som sjätte barnet och tredje sonen till slotts- och fångvaktmästaren Johan Rydberg och barnmorskan Hedvig Kristina Duker. Viktors far hade som underofficer deltagit i 1808-1809 års krig och deltagit vid Sävar och Ratan i Västerbotten samt i kriget på tysk mark 1813. Redan den 24 augusti 1834 då Viktor var fem år, fyra månader före Viktors sexårsdag, dog hans mor i kolera endast 39 år gammal. Fadern blev efter ytterligare ett dödsfall dagen därefter, då Viktors yngsta syster avled, helt nedbruten av sorg och kunde som sinnesförvirrad inte sköta sin tjänst utan omhändertogs och bodde hos en "vårderska" och därefter på en invalidinrättning. Barnen skingrades och Viktor vistades i flera fosterhem, bl.a. några år hos en änka till en murarmästare, Sara Ottergren, som inspirerade Viktor till att så småningom skriva *"Lille Viggs äventyr på julaften"*. Under sommaren 1841 upphörde hjälpen från fattigvården och Viktor fick under sitt trettonde levnadsår börja försörja sig genom undervisning. Under perioden 1839 – 1845 var Viktor mantalsskriven hos en annan muraränka, Kristina Pettersson, som hade en son med vilken Viktor var skolkamrat. Där trivdes han inte. Från 1845 till sommaren 1847 studerade Viktor vid Växjö gymnasium utan särskild framgång inte minst på grund av ständiga ekonomiska bekymmer, penalism och vantrivsel. I ett protokoll från skoltiden i Växjö står skrivet att Viktor anmält sig *vilja från mellanringen avgå, dock utan undergången avgångsexamen*. Själv skrev Viktor senare om skoltiden i Växjö: *"Tyvärr tillbragte jag där två år, och de är de enda åren av min livstid som jag ser tillbaka på med verkligt obehag. Den invigning jag fick där i yngliaålderns mysterier var sådan att jag ständigt längtade tillbaka till mitt glada, fantasivärmande gosseliv bland ofördärvade jämnåriga i Jönköping. Först vid universitetet i Lund, i en krets av högsinnade och begåvade kamrater, återfann jag mig själv."* Bland kamraterna gick Viktor under namnet *"fattiglappen"*.

Under åren 1847 – 1851 var Viktor Rydberg journalist hos Jönköpingsbladet (JB). Under de korta åren som journalist hos

Jönköpingsbladet publicerades hans första romaner och följetonger – *Vampyren*, *Ett äventyr i Finska Skärgården* och *Positivspelarne*.

Under läsåret 1851 - 1852 tog Viktor studentexamen som privatist i Lund och inledde också studier i juridik, dock utan att ta någon akademisk examen. Under åren 1852 – 1855 försörjde han sig främst som informator såväl i Göteborg som på Kållandsö vid Vänern. Under åren 1855 – 1876 var Viktor

Rydberg medlem av redaktionen för GHT, under 1870-talet utrikesredaktör och allmänjournalist, ombud vid första allmänna kyrkomötet 1868 och riksdagsledamot i andra kammaren (närmast Lantmannapartiet) 1870-1872. Under åren 1876-1880 var Viktor föreläsare i filosofi och kulturhistoria vid Göteborgs undervisningsfond (numera Göteborgs universitet). Viktor ingick äktenskap med Susen Emilia Hasselblad den 14 mars 1879.

Under alla år ägnade sig Viktor Rydberg mer eller mindre åt författarskap. Viktor blev aldrig nöjd vid de första utgåvorna och varje gång hans verk kom ut i ny upplaga, brukade han göra ändringar. Viktor Rydbergs författarskap omfattar skönlitteratur, publikationer med varierande innehåll, brev, samlade skrifter och olika urval. Bland Viktor Rydbergs skönlitterära verk finns *"Fribytaren på Östersjön"*, *"Den siste athenaren"*, *"Singoalla"*, *"Den flygande holländaren"*, *"Träsnittet i psalmboken"* och *"Vapensmeden – Hägringar från reformationstiden"*. Bland Viktors dikter finns de berömda *"Betlehems stjärna"* och *"Tomten"*. Nu nämnda verk kom till under perioden 1857 – 1891.

Vapensmeden – Hägringar från reformationstiden är en historisk roman som kom ut i tryck 1891, utarbetad och publicerad under hösten och påbörjad under våren samma år. Viktor hade tillfrisknat från en längre tids sjukdom. Året dessförinnan eller 1890 hade Viktor och hans hustru Susen Emilia flyttat från Göteborg till den år 1889 grundade villastaden Djursholm, strax norr om Stockholm. Paret bosatte sig i det nybyggda huset *Villa Ekliden*. Viktor engagerade sig i samhällets kulturliv och han medverkade bland annat till att ortens vägar och kvarter fick namn som anknöt till fornnordiska begrepp. Viktor blev också inspektör för ortens nyinrättade skola, som senare kom att kallas Djursholms samskola och som under de första åren höll till i lokaler i Djursholms slott. Under tiden i Djursholm skapade Viktor Rydberg ett av sina mest kända verk, *Vapensmeden – Hägringar från reformationstiden* med dikten *Betlehems stjärna* som vi bättre känner som *Gläns över sjö och strand*. Dikten framfördes för första gången vid en julavslutning i Djursholms samskola.

Vapensmeden – Hägringar från reformationstiden är en historisk berättelse som utspelar sig i Jönköping. Viktor Rydberg låter mot bakgrunden av historiska tilldragelser sin fantasi leka fram poetiska tavlor, samtidigt som romanen är en stridsskrift mot intolerans och fanatism och för humanitet. I ett brev till en person som påpekat en felaktighet i berättelsen svarade Viktor:

"Jag skrev Vapensmeden under några lyckliga sommarveckor i flygande hast och i icke förverkligad avsikt att rätta kronologiska oegentligheter i alstret. Jag kom icke ens att giva titelbladet dess rätta lydelse, den som det har i den danska översättningen: "Vapensmeden. Fantasier på bakgrund av Reformationstiden. En prosadikt." De danska och nederländska utgåvorna från 1892 och 1893 hade bägge två motsvarande undertitlar.

I romanen har dikten inte någon titel utan diktens ti-

tel *"Betlehems stjärna"* förekommer först som rubrik till Alice Tegnér's berömda tonsättning 1893 och har sedan följt med texten i flera andra tonsättningar. I romanen *Vapensmeden* förekommer dikten i kapitlet *"På mäster Gudmunds brygga"* och den sjungs av Margit, vapensmeden Gudmunds dotter. Margit befinner sig en "förtrollande" vacker sommarkväll i en båt på sjön Vättern. Där finns Margit tillsammans med sin far, harpalekaren Svante och dennes son Gunnar. Gudmund sitter vid rodret, Svante vid årorna och Margit och Gunnar på förtoften. Viktor Rydberg skriver:

"Nu Svante, lägga vi från bryggan, och om Margit tycker som jag, ro vi först ett stycke rakt ut i sjön, hvila där på årorna och se oss omkring; ty här är förunderligt däjligt, och sedan fortsätta vi åt Sankt Görans kapell.

Vättern var i dag så klar och stämde in så i himmelsfärgen, att om icke en vindkåre då och då dragit silvergrått vattrade band över sjöns yta, ock om icke guldstänkt blänkt kring jullens årblad, så kunde en åskådare å stranden tyckt, att den hade sin väg i luften.

Svante hade icke rott långt, då Margit, som var hans lärjunge i strängaspel och kunde många visor, som han diktat, förde händerna över harpan och sjöng i takt med de svala, friska suckarne av vattnet framför jullens bog."

*Gläns över sjö och strand, stjärna ur fjärran
du som i Österland tändes av Herran!
Barnen och herdarne följa dig gärna,
Betlehems stjärna.*

*Natt över Judaland, natt över Sion.
Borta vid västerrand slocknar Orion.
Herden, som sover trött ute å fjället,
barnet som slumrar sött inne i tjället,
vakna vid underbar korus av röster;
skåda en härligt klar stjärna i öster;
gånga från lamm och hem, sökande Eden,
stjärnan från Betlehem visar dem leden
fram genom hindrande jordiska fångsel
hän till den glindrande lustgårdens stängsel.
Armar där sträckas dem, läppar där viska,
ljuva och friska: 'stjärnan från Betlehem,
leder ej bort, men hem.'
Barnen och herdarne följa dig gärna,
strålande stjärna!*

Viktor Rydberg baserade innehållet i sin dikt i huvudsak på berättelsen om Betlehems stjärna och Jesu födelse såsom det beskrivs i *Matteus evangelium 2:1-12* och i *Lukas evangelium 2:1-20*. I tredje strofen låter Viktor Rydberg stjärnan visa vägen genom jordelivet till det första hemmet, en romantisk symbolik som påminner om slutstroforna i Johan Olof Wallins dikt *Hem-sjukan*.

Dikten *Betlehems stjärna - Gläns över sjö och strand* tonsattes av Alice Tegnér för sång och piano och publicerades 1893 med rubriken *"Betlehems stjärna"* i *Sjung med oss, mamma!* (häfte 2). I vår nuvarande psalmbok, 1986 års psalmbok, publicerades dikten som *psalm nr 134* under rubriken *Trettondedag jul*. Den text som Alice Tegnér publicerade 1893 och som ligger till grund för psalmtexten i den nuvarande svenska psalmboken

skiljer sig från Viktor Rydbergs originaltext, för att passa till melodin.

Alice Tegnér har berättat att när sången (dikten) för första gången skulle sjungas för Viktor Rydberg, som liksom familjen Tegnér var bosatt i Djursholm, samt inspektör vid skolan i Djursholm, var hon "orimligt" nervös eftersom hon hade ändrat i texten. När hon efter framförandet frågade Viktor Rydberg om han hade tagit illa upp av hennes ändringar, svarade han: "Kära fru Tegnér; ändra hur mycket ni vill. Nu förstår jag att en dikt blir aldrig folkets egendom, förrän den sjunges." Med Alice Tegnér's ändringar lyder dikten (psalmen):

*"Gläns över sjö och strand, stjärna ur fjärran,
du som i Österland tändes av Herran.
Stjärnan från Betlehem leder ej bort men hem.
Barnen och herdarna följa dig gärna,
strålande stjärna, strålande stjärna*

*Natt över Judaland, natt över Sion.
Borta vid västerrand slocknar Orion.
Herden, som sover trött, barnet som slumrar sött,
vakna vid underbar korus av röster
skåda en härligt klar stjärna i öster;*

*Gångna från lamm och hem, sökande Eden.
Stjärnan från Betlehem visar dem leden
fram genom hindrande jordiska fängsel
hän till det glindrande lustgårdens stängsel,
hän till det glindrande lustgårdens stängsel*

*Armar där sträckas dem, läppar där viska,
viska och räckas dem, ljuva och friska:
Stjärnan från Betlehem leder ej bort, men hem.
Barnen och herdarna följa dig gärna,
strålande stjärna, strålande stjärna."*

Viktor Rydberg bodde de sista åren av sitt liv i Villa Ekeliden i Djursholm. Efter en kort tids sjukdom avled Viktor Rydberg den 21 september 1895 i sin bostad. Han jordfästes i Klara kyrka i Stockholm och gravsattes på dåvarande Nya begravningsplatsen (Östra kyrkogården) i Göteborg. Fastigheten i Djursholm donerades efter Viktor Rydbergs död till författaren Elsa Beskow och hennes make teologen Natanael Beskow. Några år efter Viktor Rydbergs död flyttade makarna Beskow in i Villa Ekeliden och bodde där till 1947. Några år därefter revs byggnaden på fastigheten. Inredningen i Villa Ekeliden formad av Viktor Rydberg förvärvades genom ett gåvobrev av Nordiska Museet som i sin tur senare lämnade över inventarierna till en särskilt iordningsställd paviljong på Skansen. Viktor Rydberg förärades utnämning till hedersdoktor i Uppsala vid universitetets 400-årsjubileum och han valdes in i Svenska Akademien efter C.V.A. Strandberg år 1877.

Anders Nordberg

De sju orden och de sju tecknen "Jag är"

1. Jag är **livets bröd** (Joh 6:35) - Ord
Jesus mättar fem tusen (Joh 6:5-14) - Tecken
Vatten förvandlas till vin vid bröllopet i Kana (Joh 2:1-11) - Tecken
 2. Jag är **världens ljus** (Joh 8:12) - Ord
Den blindfödde mannen botas (Joh 9:1-4) - Tecken
Ämbetsmannens son botas (Joh 4:46-54) - Tecken
Den sjuke mannen vid Betesda botas (Joh 5:1-9) - Tecken
 3. Jag är **grinden** (Joh 10:9) - Ord
 4. Jag är **den gode herden** (Joh 10:14) - Ord
 5. Jag är **uppståndelsen och livet** (Joh 11:25) - Ord
Lasaros uppväcks från de döda (Joh 11:1-44) - Tecken
 6. Jag är **vägen, sanningen och livet** (Joh 14:6) - Ord
 7. Jag är **den sanna vinstocken** (Joh 15:1) - Ord
Jesus går på vattnet (Joh 6:16-21) - Tecken
- Det främsta tecknet är egentligen Jesu egen uppståndelse (Joh 2:19-22).

Ny bok, nytt föredrag

Bokförlaget *Libris* har nyligen publicerat min sjunde kristna bok: ***"FÖRKLARINGSBOKEN – SVÅRA STÄLLEN I BIBELN"***.

Den behandlar inte "svåra ställen" som t.ex. "Jesus går på vatten". Istället gräver jag efter svar på gåtor i Nya Testamentet, som både präster/pastorer och vi "vanliga läsare" ofta hoppar över. Om Jesus som människa och ledare. Till exempel:

- Varför sade Jesus: du kan inte vara min lärjunge "utan att hata din mor och din far"?
- Varför trodde Jesu familj att Jesus var galen, "från sina sinnen"?
- Varför var Jesus så hård och otålig mot sina lärjungar? "Hur länge skall jag stå ut med er".
- Varför kivades Jesu lärjungar om "vem av oss är störst"?
- Enligt Matteus 1:1-16 ingick prostituerade och "lösaktiga kvinnor" i Jesu släkttavla. Varför var detta så viktigt att det står allra först i Nya Testamentet?
- Hade Jesus och lärjungarna aldrig kul?

Jag har sökt svaren på dessa och många andra frågor med hjälp av några av de skarpaste teologerna i Sverige, Storbritannien och USA. Genom läsning av deras böcker, i några fall genom personliga samtal.

Arbetet med denna bok har ökat min kärlek till Jesus – den mångfacetterade.

Om detta kan du läsa mera utförligt på min nya hemsida <http://goranskytte.se>

Där kan du även köpa ***"FÖRKLARINGSBOKEN"*** med personlig signering från mig till dig.

Jag kommer även gärna till din kyrka/församling och talar om innehållet i min nya bok, ***"FÖRKLARINGSBOKEN"***.

Vill du/ni göra en bokning, diskutera tider/kostnader etc nås jag direkt på min hemsida.

Allt gott
Göran Skytte

*Juldagen***SILVERKLAR TRUMPET**

Det strålar ett ljus kring Bibeln
budskap från Guds profet,
vid vingesus och änglasång
och silverklar trumpet.

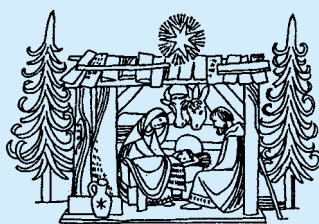
Det strålar ett ljus kring Skriften
ett julens glädjebud,
då Jesus föds i Betlehem
i enkel, jordisk skrud.

Det strålar ett ljus kring Ordet
kring Jesus Krist Guds son,
som delar våra livsvillkor
är om oss alla mån.

*Annandag Jul***NEROISM**

Kejsar Nero var helt desperat;
de kristna blev lejons mat.
Förföljelser finns på bibelns blad
faktiskt i ganska hög grad.

Det var en idé av våldsam art
ett träd, som endast var kart.
De karten blev en hälsosam flod;
kyrkans säde - martyrernas blod.

*Trettondedag Jul***STJÄRNA I KOSMOS**

Stjärna i kosmos vinterland
du, som tre vise ledde,
fram till stallet och lät dem se
vad som i julnatten skedde.

Stjärna o Nordens vinterland
ditt ljus må ständigt leda
trötta människor ända fram
till Herren, från vindar vreda.

Stjärna i själens vinterland
lys upp det mörka där inne.
Brinn som bloss på min vandringsstig;
då blir det ljus i mitt sinne.

*Kyrkoherde em.
Hans-Lennart Hartler*

Tacksägelse i Södra Vi - Djursdala

I Tacksägelse från Södra Vi - Djursdala över alla Guds gåvor har församlingsskären till äldreboendet Vidala överlämnat en större penninggåva speciellt för inköp av julblommor till de boende.

*Jan Henriksson
Ordförande*

SVENSKA KYRKANS LEKMANNAFÖRBUND

100 år den 22 oktober 2018

Inför Lekmannaförbundets 100-årsjubileum 2018 finns all anledning att redan nu minnas och om möjligt lämna svar på åtskilliga frågor t.ex. frågor kring begreppet lekman, om Lekmannaförbundets historieskrivning, bildande och om förbundets målsättning och utveckling.

Till hjälp för information och svar på aktuella frågor har fakta och synpunkter inhämtats dels från en artikel i Kyrkohistorisk Årsskrift 113 (2013), en bearbetad version av en av *Martin Nykvist* utformad e-uppsats i kyrkohistoria vid Uppsala Universitet (förmälad av Stellan Andersson i Örskelljunga), dels från en år 1962 utgiven Handbok för kyrkobroder (Diakonistyrelsens Bokförlag) dels ock från två häften rubricerade "Samlade minnen och intryck från arbetet i SVENSKA KYRKANS LEKMANNAFÖRBUND, PÅ FÖRBUNDSPLANET och INTERNATIONELLT" (*Karl-Erik Sundström*) och "SVENSKA KYRKANS LEKMANNAFÖRBUND 90 ÅR 1918-2008" (*Carl-Axel Axelsson och Karl-Erik Sundström*).

I detta nummer av tidskriften *Lekman i Kyrkan* (nr 4-2016) uppmärksammas dels frågor knutna till begreppet lekman, dels frågor knutna till tiden före och under Lekmannaförbundets uppkomst (bildande).

Lekman

Ett av de mer centrala orden inom Svenska kyrkans lekmannaförbund är just ordet "*lekman*". Ordet härstammar från latinets *laicus*, från grekiskans *laikos*, som kommer av *laos*, vilket betyder "*folk*". Ordet användes för första gången i motsättning till klerk, eller präst, i ett brev skrivet på 90-talet e. Kr. av Klemens I. Vad som i lekmannaförbundets kontext avses är en kristen person som i all den stund den utövar lekmanagärning inte gör det i kraft av ett kyrkligt ämbete men som å andra sidan inte behöver innebära avsaknad av kunskap om kyrkan och kyrkliga frågor. Att vara lekman i Svenska kyrkans lekmannaförbund är då synonymt med att tillhöra Gudsfolket! Att verka i och tillhöra Lekmannaförbundet benämndes ursprungligen för att vara kyrkobroder med tillägg av lekman och benämns numera kort och gott för att vara lekman.

Lekman i kyrkan eller Kyrkobroder

Kyrkliga lekmän i kraft av kyrkobroder uppstod i en tid då hela Västeuropa karaktäriserades av ökad pluralism och minskat engagemang i den institutionaliserade kyrkan. Detta blev allt tydligare under 1880-talet när prästerna började notera att det var allt färre som firade söndagens gudstjänst – detta gällde inte minst män från medelklassen respek-

tive kvinnor och män från arbetarklassen. Det fanns en påtaglig oro, att dessa människor skulle berövas sin tro till förmån för sekulära läror såsom socialism, materialism och kommunism. Samtidigt hade kyrkan att konkurrera mot andra kristna sammanslutningar, vilka vann allt större inflytande runtom i Europa. De etablerade kyrkorna hade allt mindre att säga till om och samhället syntes alltmer sekulariserat – med möjlighet att förvärvsarbeta på söndagar och med präster som blev en del av värnplikten (uttalanden vid denna tid). Under sent 1800-tal och tidigt 1900-tal publicerades omfattande studier av vetenskapsmän, som utan att kritisera kristendomen som sådan förklarade vilken funktion religionen hade – t.ex. lingvisten Max Müller (1823-1900) och psykoanalysens fader Sigmund Freud (1856-1939). Detta ledde till en utbredd syn att det inte fanns något mer av människors tro att förklara. Den kristna människans omedvetna mål ansågs avslöjande.

Social sedvänja innebar tidigare i Väst-europa olika mått av, men dock aktiviteter i kyrka och i kyrkliga sammanhang. Denna sedvänja tunnades ut alltmer och kyrkorna tillika med de troende fick i ökad utsträckning själva försöka attrahera människorna. Det var i Västeuropa inte längre en social sedvänja att vara kyrkligt aktiv, varför kyrkorna och de

troende på egen hand fick försöka attrahera folket. I denna strävan arrangerades mer vardagliga aktiviteter t.ex. i kristna kamratföreningar där sport- och friluftsevenemang var vanliga. Det var en föreningslivets era, inte bara på det sekulära planet utan också på det kristna. Kyrkorna började marknadsföra sig på ett nytt sätt, inte sällan med avsikt att nå ut till de grupper som syntes minst i kyrkliga sammanhang – unga, män ur medelklassen och kvinnor och män ur arbetarklassen. Fritänkare och socialister riktade kritik mot kyrkans brister vad beträffade socialt engagemang vilket resulterade i att denna aspekt fick större och större utrymme i den kristna förkunnelsen. Det kunde yttra sig i att präster och lekfolk i sin strävan att följa Kristus levde med de fattiga, eller i de fackföreningar som bildades av katoliker för franska, holländska och belgiska industriarbetare. Det var också i denna kontext som den liberalteologiska riktningen växte sig stark.

Den avtagande kyrkosedan var synlig också i Sverige. Redan under mitten av 1800-talet sjönk i vissa delar av landet antalet deltagare vid söndagens gudstjänster och mot seklets slut var denna nedgång synlig i vårt land. Religionslagstiftningen började luckras upp och maningar om religionsfrihet hördes från flera håll. Banden mellan kyrkan och staten blev allt lösare och enhetskyrkan befann sig i uppbrott. Även om nedgången var synlig i alla led var det *först och främst männen som vände kyrkan ryggen*. Inte bara i Sverige utan i hela Västeuropa kunde man tala om *en religionens "feminisering"*. Det är dock viktigt att påpeka att samtidigt styrdes kyrkan enbart av män och dess prästerskap var också endast män. Utanför Svenska kyrkan fanns i slutet av 1800-talet organisationer som inriktade sin verksamhet uteslutande mot män t.ex. *KFUM, Svenska diakonsällskapet och Männens missionskrets*.

Motverkan av samhällets sekularisering och av männens minskande engagemang i kyrkliga sammanhang
Svenska kyrkan började under tidigt 1900-tal söka nya verksamhetsformer i syfte att motverka samhällets sekularisering och i syfte att motverka männens minskande engagemang i kyrkliga sammanhang. Enhetskyrkans uppbrott och samhällets allt större mångfald (pluralism) ledde fram till att också församlingsmedlemmarna tvingades anta nya arbetsformer. En utgångspunkt för Martin Nykvist i hans studier och i hans

uppsats är just hypotesen att kristendomen under 1800-talet genomgick en feminisering, det vill säga att kristendom kom att förknippas med ideal och värden som ansågs vara kvinnliga och med att kvinnor var överrepresenterade i kyrkliga sammanhang. Under 1800-talet hamnade kvinnorna i Sverige, men också i övriga delar av västvärlden, alltmer i centrum av det kyrkliga livet samtidigt som männen marginaliserades. Ledning och styrning samt ämbete var dock som angetts tidigare fortfarande förbehållet män. Kristendomen ansågs inte minst av den borgerliga kultureliten, vara intimt sammanvävd med kvinnlighet och kvinnliga egenskaper där *ödmjukhet* och *mildhet* omnämndes. Större och mindre försök till *"remaskulering"* gjordes på olika håll och pågick i olika omfattning i hela Europa under samma period från 1830 och ända fram till vår egen tid – det gällde att återgå till de förhållanden som rådde förr, när kristendomen var *"manligare"*.

I den tyska remaskuleringsprocessen ansågs reformationstiden med Martin Luther som en god förebild för den manliga kristendomen medan 1700-talet snarast ansågs vara kvinnligt. Det var inte så mycket detta med manliga och kvinnliga sedvanor och egenskaper som påkallade ett behov av förändring från kyrkans sida utan fastmer påkallade själva minskningen eller utevaron av män och därmed marginaliseringen av män i gudstjänstliv och diakoni en förändring. Detta tomrum som sedermera skulle upptas av en homosocial manlig grupp (kyrkobrodererna) fylldes därmed av en vilja att motverka sekulariseringen i Sverige och med en vilja att vinna också män för kristet engagemang och ansvar inom kyrkan. Därmed kom en kristen manlighet att *"konstrueras"* i konkurrens mellan män i offentliga rum, där kvinnor spelade en marginell roll. Gruppen tjänade syftet att motverka den verklighet de ansåg ha uppstått som en produkt av förändringar i samhället, nämligen kvinnornas dominans i den kyrkliga sfären och även föreställningen om kristendomen som något feminint.

Syftet med gruppens tillkomst skulle uppnås genom att diskursivt remaskulinisera den kristna identiteten, vilket skulle åstadkommas med hjälp av att på olika sätt sammankoppla kristendom med sådana egenskaper som ansågs vara traditionellt manliga, kopplat till aktivt arbete i den manliga sfären, detta dock utan att sätta sig upp emot de allmänskrist-

liga dygder, som av borgerligheten ansågs vara feminina.

En ny rörelse föds

Stockholm

I slutet av 1800-talet var tiden orolig, inte minst i Stockholm under hösten 1892. Denna tid förklaras inte sällan i termer av *"den kyrkliga nöden"*. Det hade i huvudstaden, med undantag för Johanneskyrkan i Jakobs församling (1890) och garnisonskyrkan Gustav Adolfskyrkan (1890), inte bildats en enda församling eller byggts någon ny kyrka sedan Adolf Fredriks pastorat uppstod ur S:ta Clara församling nästan 120 år tidigare (1773-1774). Under samma period hade Stockholms befolkning mer än tredubblats - från det tidiga 1770-talets dryga 70 000 till omkring 250 000 invånare i slutet av 1892. Sammanlagt hade denna kvarts million människor 31 församlingspräster att tillgå – det vill säga 8 000 invånare per präst, vilket var fyra gånger så många som det nationella genomsnittet.

Dessa missförhållanden gick inte obemärkta förbi. En kunglig kommitté lade fram förslag om att Stockholms största församlingar skulle delas, att fem nya kyrkor skulle byggas och att ytterligare 18 präster skulle anställas. Samtliga kyrkostämmor ställde sig däremot kritiska till förslaget och det röstades ned med stor majoritet den 10 oktober 1892. Detta gällde även Östermalmsförsamlingen Hedvig Eleonora, som vid tiden var stadens största. När beslutet togs var rotemannen *Carl Alm* (1861-1928) närvarande och han blev mycket upprörd. När Carl Alm var på väg hem från stämman träffade han *Elis Schröderheim* (1863-1937), som var präst i Hedvig Eleonora församling. Såväl Carl Alm som Elis Schröderheim var besvikna och tillsammans kom de fram till att den kyrkliga organisationen behövde stärkas med hjälp av frivilliga krafter. De bildade 1893 tillsammans *"Föreningen för väckande av kristligt församlingsliv på kyrklig grund"*. Denna förening kom tre år därefter, 1896, att heta *"Sällskapet för främjande av kyrklig själavård i huvudstaden"*. Sällskapet hade för avsikt att anställa präster, vilka skulle ha utkan-

Carl Alm.

terna i de stora församlingarna som verksamhetsområden och där återuppväcka intresset för kyrkan. Därtill skulle nya gudstjänstlokaler uppföras och befolkningens intresse för kyrkan återuppväckas. I denna strävan höll sällskapet ett antal konferenser mellan åren 1901 – 1907 och samverkade då med både norska och danska talare.

Samlingen 1901 var en milstolpe i kyrkans historia eftersom det var det första kyrkliga mötet i landets historia till vilket både präster och lekmän var inbjudna. Sällskapet hade funnit inspiration till sitt arbete i Danmark, bland annat genom den danska frivillighetsrörelsen *Köpenhaverns Kirkesag*. Även Henry Ussings (1855-1943) bok: *"Kirkens Arbejde i de store Byer"* gjorde djupa intryck på Carl Alm. 15 år efter det att det dystra beslutet togs den 10 oktober 1892 kunde, trots kritik mot Sällskapet, konstateras att fyra nya kyrkor hade byggts och lika många präster var anställda av sällskapet. Med Sällskapets hjälp hade opinionen vänt – kyrkostämmorna röstade nu igenom församlingsindelningar och prästkåren förstärktes.

Carl Alm och hans medarbetare ansåg sitt uppdrag fullbordat och sällskapet tog 1907 beslutet att ändra riktning. Det nya målet var att bli *en rikstäckande organisation för frivilligt församlingsarbete i form av inre mission*. Under hösten följande år bildades för detta syfte *"Församlingsbyrån"* med den blivande biskopen Ernst Lönegren (1862-1937) som ordförande. Att en privat sammanslutning skulle vara ansvarig för det frivilliga arbetet inom kyrkan var ett dilemma som fortfarande mötte motstånd bland några av kyrkans representanter. Biskopen i Västerås, *Nils Lövgren* (1852-1920) svarade genom att lägga fram en motion vid 1908 års kyrkomöte om att bilda *"Svenska kyrkans diakonistyrelse"*, vilket skulle ha samma funktion som Församlingsbyrån. *"Diakonistyrelsen"* inrättades i februari 1910 med Lönegren som en av ledamöterna och den 1 juni samma år uppgick Församlingsbyråns ledning i *"Svenska Kyrkans Diakonistyrelse"*.

Inrättandet av Diakonistyrelsen togs med viss skepsis från medlemmarna i Sällskapet förkyrklig själavård. Enligt protokollet sa *"en av dessa lekmän"* i anslutning till styrelsens tillkomst, att *"kyrkliga lekmanakrafter med något avgjort kristeligt sinnelag komma säkerligen icke att framlockas, få icke tillförlig uppmuntran och koma sålunda ej heller till användning genom högkyrkliga insti-*

tutioner, om än dessa till att börja med ha med ha aldrig så mycket av nykyrkligt intresse med sig". Meningsskiljaktigheterna var tydliga och denne anonyme lekman ansåg uppenbarligen att Församlingsbyrån var ett bättre alternativ än Lövgrens lösning.

Det kan utan förbehåll sägas att Lövgren och Alm kämpade för samma sak, ett utökat frivilligt arbete för kyrkans sak, Lövgren ville uppnå detta mål inom kyrkans officiella ramar och Alm på privat väg. Förordet till Henrik Ussings bok om den danska kyrkans arbete skrevs av Lövgren och boken inspirerade i högsta grad Carl Alms arbete.

Sällskapet för kyrklig själavård gav inte upp sin kamp om att säkra lekmännens plats i den kyrkliga organisationen. I stort sett samtidigt som kyrkomötet behandlade motionen om införande av diakonistyrelsen kallade Carl Alm till möte den 14 oktober 1908, för *"att rådgöra om möjligheten af en sammanslutning med syfte att väcka lekmännens ansvarskänsla för Guds rike inom landet och så organiserad, att svenska kyrkans lekmän kunde känna den vara deras andliga hem."* De närvarande ansåg både möjligheterna för och behovet av skapandet av en sådan organisation fanns och ett förslag till stadgar för Lekmannaförbundet godkändes. Inledningsvis fanns tankar om att endast *"manliga, frivilliga missionsarbetare"* skulle kunna bli medlemmar. Stadgarna kom emellertid att fastslå att förbundet skulle vara öppet också för kvinnor, präster och även andra likasinnade organisationer. Lekmannaförbundet blev *kortlivat*. Endast ett ytterligare möte hölls och där kom de församlade gemensamt fram till att lägga ned verksamheten på grund av *bristande personliga krafter*.

Sällskapet fortsatte alltså sitt arbete, nu i linje med den uppgift som det i initialskedet ämnade hantera. Det var nu i samband med detta arbete som Carl Alm i maj månad 1917 återupplivade tanken om att etablera en lekmanaoorganisation. Av stor betydelse för detta ställningstagande var den omständigheten att Sällskapets ordförande, komminister Sven Nilson (1859-1923), tillsammans med pastor John Lagerkrantz (1875-1954) beslutade att Enske kyrka skulle överlätas till Brännkyrka församling. Enske kyrka hade byggts med frivilliga medel på Sällskapets initiativ och att de skulle gå upp i Brännkyrka församling ansågs av Carl Alm vara ett stort nederlag, då Brännkyrkas *"hufudkyrka under hög-*

mässogudstjänsten besökes av några få personer". Överenskommelsen om överlåtelse fick Carl Alm att ställa sig mycket kritisk till den förening som han några decennier tidigare hade varit med och grundat. Han skrev bland annat att *"de aktivt intresserade lekmännen icke hafa att vänta något av detsamma (Sällskapet för kyrklig själavård)"*. Den gamla planen om att upprätta ett lekmanaförbund sattes i verket då Alm tappat förtroendet för Sällskapet.

Carl Alm kallade till ett nytt möte, beslutssamt om att planen skulle bli verklighet, och den 6 november 1917 bildades Svenska kyrkans lekmanaförbund, även om förbundet inte skulle *"träda i verksamhet förrän ett större antal personer antecknat sig som medlemmar"*. Stadgarna var, så när som på några smärre justeringar, identiska som de som antagits vid bildandet av Lekmannaförbundet 1908 – såväl kvinnor som präster var, åtminstone formellt sett, fortsatt välkomna som medlemmar. Det var dock tydligt att förbundet riktade sig just mot ej kyrkligt vigda lekmän vilket inledningsvis blev synligt genom att endast icke-prästvigda män upptog samtliga styrelseposter. Att så var fallet blev ännu tydligare när Svenska kyrkans lekmanaförbund arrangerade sitt *första offentliga framträdande den 29 april 1918* – dagen efter firandet av Sällskapet för kyrklig själavårds 25-årsjubileum – ett möte *"afsedt för män"*. Ämnet för dagen var *"Männens uppgifter i arbetet för Guds rike"* och som talare deltog representanter från Danmark och Norge.

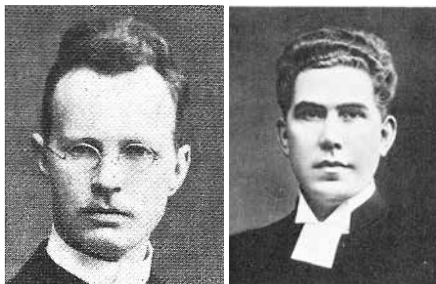
Carl Alm inledde mötet genom att berättat varför de *"anordnat detta möte enbart för män"*.

"Hur är nu läget bland oss män? Vi vill koncentrera oss på uppgifter som ger resultat. Det kan inte förnekas att i våra dagar ett rastlöst energifyllt arbete pågår inom vårt samhälles alla lager. Inom ämbetsverken, inte minst de centrala, arbetas det med kraft och fart. Hvilken energi lägger ej köpmannen i dagen, att under dessa spekulationens dagar inhösta största möjliga vinster. Jordbrukets utveckling och afkastning gå framåt med stormsteg. Våra industrimän fördubbla arbetsresultatet och vinsten genom en i minsta detalj genomförd utveckling af fabriksorganisationen. Men nu fråga vi: Lägga vi män i dagen samma energi, samma ifver, när det gäller de eviga verkligheterna? Huru fångar vi detta jordiska, hela vår varelse, söckendag och söndag. Ja huru ofta gifva vi oss ej

ens tid att söka Gud och höra hans ord om söndagarne. Huru ser det ut i kyrkan, när vi någon gång komma dit. Hvar äro männen? I bästa fall sitta där kvinnorna, bänk efter bänk, lyssnade till det eviga livets ord. Är inte kristendomen något för männen? Gud vare lof att våra själar äro lika dyrbara som kvinnornas. Och vi män höra ock Guds rike till.

Så komma vi till den frågan: Hvilka uppgifter hafva vi män i arbetet för Guds rike. Finnes der ej utrymme för den varmt intresserade och ansvarskännande lekmannen, den i praktiska ting förfarne? Må ansvarskänslan hos oss lekmän bli så stark, att vi sätta in vårt lif för Guds rike i allt vidare kretsar. Må vi lekmän, alla som här äro församlade, vi som känna nöden och se de oändliga uppgifterna i all kärlek och ödmjukhet taga upp gärningen."

Dessa ord yttrade Carl Alm ett halvår innan nuvarande Kyrkobrodrarörelse (Lekmannarörelse) bidades. Stadgarna för förbundet sade fortfarande att *varje man och kvinna* kunde bli medlem – en utfästelse som således saknade förankring i verkligheten redan innan förbundet rent formellt blev könssegregerat. Carl Alm lyfte upp den bristande kyrksamheten hos folk i allmänhet och hos männen i synnerhet och manade till ökat engagemang från männens sida. Drivkrafter i samhälle och näringsliv hos män ska överföras till män i egenskap av församlingsmedlemmar. Alm formulerade ett slags manlighetsideal då han talade om energirikedom, resultatinriktning, praktisk begåvning och ansvarsbenägenhet. Samtidigt skulle männen vara kärleksfulla, ödmjuka och intresserade av det andliga livet – egenskaper som inte går stick i stäv med tidigare nämnda ideal. Carl Alm anses ha omkodat egenskaper som under denna tid ansågs feminina till något manligt – allmänkristna dygder som kärleksfullhet och ödmjukhet presenterades som naturliga inslag i den kristna manligheten.

Oscar Mannström.

Axel Lutteman.

Skepsis gentemot Alms arbete skulle visa sig redan under samma möte. Efter

de olika talen begärde Axel Lutteman (1880-1920), Oscar Mannström (1875-1938) och Enar Sahlin (1862-1950) "upplysningar om hvilka personer, som stodo bakom detta svenska kyrkans lekmanaförbund".

Carl Alm uppfattade detta inlägg som störande och inlägget försämrade stämningen efter de uppskattade föredragen. Frågan hade lyfts i syfte att kritisera förbundet och ifrågasätt dess existens.

Uppsala

Parallellt med Carl Alms engagemang för lekmännen i Stockholm fanns ett motsvarande intresse också i Uppsala med Manfred Björkquist (1884-1985) i täten. Manfred Björkquists arbete i Uppsala yttrade sig inte på samma sätt som Carl Alms arbete i Stockholm. Manfred Björkquist var i väsentlig grad inspiratör och upphovsman till de s.k. *ungdomskorstågen* som förverkligades 1909 och Manfred Björkquist startade *Hampnäs folkhögskola* 1910. Vid dessa tillfällen stod lekmännen i centrum. Genom folkhögskolan skulle bland annat följande fråga besvaras: "Huru skola lekmännen få intresse för det kyrkliga arbetet, få förståelse för kyrkans egendommiga uppgifter och svårigheter i denna tid?"

Einar Billing

J.A. Eklund

Flertalet av de unga korsfararna var lekmän även om bland korsfararna fanns ett fåtal prästvigda. Korstågen pågick under några år och frivilliga lekmanainsatser fick en ytterligare plats i *Kyrkliga frivilligkåren* då korsfararna återvände hem till Uppsala. Kyrkliga frivilligkåren bildades i Uppsala den 26 augusti 1909. Bakom den Kyrkliga frivilligkårens bildande stod *ungkyrklighetens pionjärer* - Manfred Björkquist (1884-1985), Einar Billing (1871-1939) och J.A. Eklund (1863-1945). Deras kända

slagord – "Sveriges folk, ett Guds folk" – var ett ledande motto.

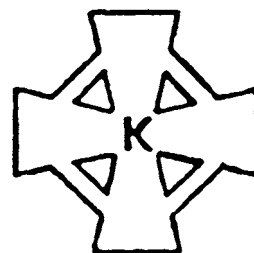
Snart skulle det bildas frivilligkårer också i Lund, Stockholm och Göteborg. Åtta år senare sammanföll invigningen av Sigtunastiftelsens folkhögskola, där Manfred Björkquist tillsattes som rektor, med bildandet av Svenska kyrkans lekmanaförbund. Viljan att engagera lekmän i kyrkan spred sig över landet.

I nästa artikel om Svenska kyrkans lekmanaförbund som redovisas i tidskriften *Lekman i Kyrkan* nr 1-2017 inleds artikeln med bildandet av Svenska kyrkans lekmanaförbund som med vissa stadageändringar är det Lekmanaförbund som existerar än i dag.

Källor:

- Kyrkohistorisk Årsskrift 113 (2013) – Bearbetad version av en e-uppsats i Kyrkohistoria vid Uppsala universitet av Martin Nykvist (förmedlad av Stellan Andersson i Örkel-ljunga)
- Handbok för kyrkobroder 1962 – Diakonistyrelsens Bokförlag
- Svenska Kyrkans Lekmanaförbund 90 år (Carl-Axel Axelsson och Karl-Erik Sundström)
- Svenska Kyrkans Lekmanaförbund, på Förbundsplanet och Internationellt (Karl-Erik Sundström)

Anders Nordberg

LJUS I MÖRKRET

Mörkret sluter sig allt tätare kring oss

Här i Norden är det bokstavligen så att ljuset försvinner. Men vi har egna metoder att åtgärda saken. Första advent i kyrkan. Sankta Lucia. Värmeljus. Julgran med ljus. Jul-afton. Nyårsafton då tusentals fyrverkerier lyser upp den mörka himlen över våra städer.

Men parallellt finns ett djupt mörker: den politiska och ekonomiska situationen, nationellt och internationellt. En del anser att läget är nattsvart. Och det ÄR nattsvart för många människor och folk, länder och kontinenter. Det är lätt att ge upp hoppet, stänga in sig i egna lilla stugan.

Men det finns trots allt mängder av ljus, över stora delar av världen. Forskare finner svar på obesvarade frågor. Företag bildas. Uppfinnare uppfinnar, läkare läker. Skolor växer där det tidigare bara fanns analfabetism. Fattigdomen minskar, välståndet ökar.

Det är svårt att uppfatta något ljus när TV-skärmen fylls av en muslimsk jihadist som skrattande skär halsen av "en otrogen". Dock vet vi att ljuset i längden alltid segrar över mörkret. Förhoppningsvis även när det gäller t.ex. Trump.

"Det lilla livet"

För min egen del, i "det lilla livet", blev november 2016 en rätt ljus månad. Naturligtvis fanns det mörker – men varje gång vann ljuset.

Två av dess ljuspunkter skrev jag om i tidningen Dagen i november. Du kan läsa dem på min hemsida.

- Påven besökte Lund - Malmö. Vid en morgongudstjänst på MFF:s stadion satt jag bakom tre muslimska kvinnor i svart, från Irak. De reste sig, applåderade påven vilt entusiastiskt.
- Det andra ljuset kommer från Karolinska sjukhuset. Forskare där har hittat medicin som kan bota vissa besvärliga följsjukdomar efter stroke. I Sverige drabbas 30 000 om året av stroke, jag är en av dem. Jag skriver om "pillertrillarna" som "Guds hand".
- Många som läst min bok *"FÖRKLARINGSBOKEN"* har skrivit mycket positiva och personliga omdömen, vad boken innebär för deras tro och liv. Du kan läsa om detta på hemsidan.
- Till slut: under november spelade kristna TV "KANAL 10" in tre samtal om FÖRKLARINGSBOKEN a ½ timme, summa 1½ timme. Lennart Åsberg och jag samtalar om boken. Återkommer om visningstider.
- På hemsidan finns också möjlighet att köpa ett personligt dedikerat exemplar av boken – samt boka in ett möte där Göran talar om sin senaste bok.

Min hemsida är www.goranskytte.se.

VÄLKOMMEN,
Göran Skytte

Nathan Söderblom

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund bildades för snart 100 år sedan. Av avgörande betydelse för Lekmannaförbundets bildande var Nathan Söderblom och ett av honom ordnat möte i ärkebiskopsgården i Uppsala. Vem var denne Nathan Söderblom?

Nathan Söderblom (1866-1931), präst, professor och ärkebiskop var en märkligt sammansatt och mångsidigt begåvad människa som blev en "centralgestalt, ofta också en förargelseklippa i Sveriges religiösa och intellektuella liv" (G. Aulén). Nathan (Jonathan) växte upp i ett prästhem i Trönö i Hälsingland, präglad av den rose-nianska väckelsen. Efter sin prästvigning 1893 blev han präst vid svenska församlingen i Paris och sjömanspräst, samtidigt som han fortsatte sina studier. Samma år som han vid Sorbonne-universitetet (1901) vann en teologie doktorsgrad på en avhandling om fornpersisk religion utnämndes han till professor i religionshistoria i Uppsala. Han vann internationellt anseende för sin geniala forskning och kallades 1912 att grunda en religionshistorisk professur vid Leipziguniversitetet.

Redan under sin professorstid fick Nathan Söderblom ta emot en rad internationella utmärkelser och dessa utökades efter det att Nathan blev ärkebiskop och en ivrig förespråkare för världsekumeniken. Han utnämndes 14 gånger till hedersdoktor vid utländska universitet i såväl teologi, filosofi, juridik och medicin. Han var bland annat korresponderande ledamot av *The Oxford Society of Historical Theology* och av *the British and Foreign Bible Society*, hedersledamot av konstatinopolitanska patriarkatets kyrkomu-

Söderblomgården.

sikaliska sällskap och hederspresident i Lettlands evangeliska synod. Att han kallades till hedersborgare i Wartburg, Wittenberg och Eisenach måste ses som ett erkännande av hans djupgående Luther-forskningar. I Sverige blev han preses i Musikaliska Akademin, en av de aderton i Svenska Akademin, ledamot av Vetenskapsakademin, hederspresident i Orphei Drängar m.m. förutom att han innehade en mängd kyrkliga poster. Han tilldelades Nobels fredspris 1930.

Trots att han tidigt vann berömmelse blev hans utnämning till ärkebiskop 1914 omstridd, då han vid valet bara erhöll 16 procent av angivna röster. Ingen utom J O Wallin hade blivit ärkebiskop utan att först ha varit biskop. Många stod frågande inför hans teologiska ståndpunkt, på sätt den kommit till uttryck i skrifter som t.ex. *Uppenbarelsereligion* (1903) där han bland annat skilde på oändlighetsmystik och personlighetsmystik. Som stiftschef skulle han emellertid visa sig vara en mycket folkkär person: en originell förkunnare, en människa med humor som hade förmåga att skapa fest omkring sig men också en människa med själavårdarsinne och social patos. Vid sin installation som professor i Uppsala hade han förmanat sina teologie studerande; "I skolen vara sanningens orädd

tolkare, utan mannamån och vårt folks andliga hjälpare, ej påträngande, ej inställsamma men allom tillgängliga, fria från all byråkratisk stelhet – *ty är du för stor att befatta dig med den minste, är du för liten för att vara präst* – älskande ej bekvämlighet utan människor..." De orden kom att känneteckna Nathans egen gärning inom ärkestiftet.

Gudstjänstlivets förnyelse låg Nathan Söderblom varmt om hjärtat. Han ivrade bland annat för att en rad väckelsesånger skulle få införas i psalmboken och att gammalkyrklig och gregoriansk musikkulle få berika gudstjänsten. Själv tonsatte Nathan Söderblom "*I denna ljuva sommardag*", en av våra mest älskade psalmer liksom han författade texten till psalm 445, "*Se kärlet brast...*"

Yngve Brilioth, svärson till Nathan Söderblom och sedermera själv ärkebiskop, har gett sin svärfar denna karakteristik: "*Under ett med åren starkare markerat återknytande till ungdomens djupgående intryck från den evangeliska väckelsens fromhet förband han en historisk-kritisk vidsynthet med utpräglat kristocentrisk åskådning och en varm hänförelse för den svenska kyrkans arv och egenart.*"

En av de stora milstolparna i Nathan Söderbloms liv var givetvis världskonferensen i Stockholm 1925, som samlade

600 representanter för nästan alla större protestantiska och grekisk-ortodoxa kyrkosamfund. Detta var det första allmänkyrkliga möte som hade hållits sedan den stora kyrkosplittningen. Vid denna ekumensika samling grundades på Nathan Söderbloms initiativ *Life and Work*-rörelsen som skulle arbeta med kristna insatser i praktiska, sociala och politiska frågor. *Life and Work* skulle senare komma att ingå i Kyrkornas Världsråd.

Impulser till sina ekumeniska insatser hade Nathan Söderblom fått redan när han som ung deltog i ett kristet studentmöte hos D.L. Moody i Chicago och där knöt betydelsefulla förbindelser med sådana män som John. R. Mott, en av pionjärerna i det världskyrkliga samarbetet.

Efter 1925 talades det i ekumeniska kretsar om "*the spirit of Stockholm*" och Nathan Söderblom kom att mer än någon annan enskild människa personifiera denna.

Anders Nordberg

Källmaterial om Nathan Söderblom:

1. NATHAN SÖDERBLOM vår store ärkebiskop – en uppgraderad biografi av Carl-Gunnar Lundgren 1986.
2. JAG ÄR BARA NATHAN SÖDERBLOM SATT TILL TJÄNST – en biografi av Jonas Jonsson 2014.

MEDLEMSKAP

SVENSKA KYRKANS LEKMANNAFÖRBUND

Bli medlem och stöd härigenom lekmanaförbundets målsättning att:

- Samla kvinnor och män, unga och gamla, till engagemang och ansvarstagande för vår Svenska kyrka
- Främja kristen gemenskap och fördjupa kunskapen om kristen tro och kyrkans liv (tradition)
- Skapa opinion för kristna värderingar i samhället
- Vara ett forum för samtal inom kyrkan om dess uppgifter och möjligheter
- Verka för en positiv och engagerande syn på lekmannaskapet och vara en röst för lekmän i Svenska kyrkan

Lekmanaförbundet är en självständig frivilligorganisation inom Svenska kyrkan som arbetar i trohet mot Svenska kyrkans bekännelse på församlingsnivå, stiftsnivå och riksnivå. Förbundet har ca 5 000 medlemmar och är representerat i samtliga stift. Medlemskap i lekmanaförbundet får du genom att anmäla dig till en lokalavdelning (kår) eller genom att ansöka om direkt anslutning till förbundet på stiftsnivå. Om du vill tillhöra en lokalavdelning inom förbundet (en lekmanakår) så ska du ange vilken lokalavdelning i vilket stift som du vill tillhöra. Om du inte vill tillhöra en lokalavdelning (kår) utan vill vara direktansluten till förbundet på stiftsnivå ska du endast ange vilket stiftsförbund du vill tillhöra. Storleken av den årliga medlemsavgiften är knuten till såväl det stiftsförbund som den lokalavdelning som du vill tillhöra. De årliga medlemsavgifterna i förbundet varierar i hela landet härvid mellan 100 kr och 200 kr. Den som stödjer förbundets målsättning enligt ovan kan bli medlem.

ANSÖKAN om MEDLEMSKAP

Förnamn:

Efternamn:

Bostadsadress:

Postadress:

E-postadress:

Personnummer (de sex första siffrorna):

☐ Jag vill tillhöra en lokalavdelning (lekmanakår), vilken kår i vilken församling?

☐ Jag vill endast tillhöra ett stiftsförbund och inte en lokalavdelning, (inte en lekmanakår) Vilket stiftsförbund (stift)?

Ansökan med ifyllda uppgifter skickas till: juhani.ahonen@gmail.com

eller med snigelpost till: Förbundskassör Juhani Ahonen, Rådhusgatan 81, 831 45 ÖSTERSUND. Tel. 070-557 82 41

Om du har fyllt i efterfrågade uppgifter korrekt får du snabb återkoppling med upplysning om tillhörighet och om din årsavgift!

VÄLKOMMEN ATT BLI MEDLEM I SVENSKA KYRKANS LEKMANNAFÖRBUND.
Välkommen att tjäna Kristus i GUDSTJÄNSTLIV, DIAKONI, UNDERVISNING och MISSION.

FAMILJENYTT

TILL MINNE

INGVAR JOHANSSON

Ingvar Johansson, Älmhult, har avlidit i sitt hem i en ålder av 86 år. Hans närmaste är maken Ulla, tre söner med familjer samt syskon.

Ingvar Johansson var född i Älmhult, en ort han var trogen hela sitt liv. Under 49 år var han anställd på Statens Järnvägar och Älmhults station, de sista åren som stationsföreståndare. Genom sitt yrke, sina ideella engagemang och sin personlighet blev Ingvar en respekterad och välkänd person i bygden.

Viktigast för Ingvar Johansson var familjen och den kristna tron. Tron var drivkraft i ett livslångt engagemang för Älmhults församling. Ulla och Ingvar vigdes år 1957 av Ullas far, kyrkoherde Tore Hallborg. De var ett par i närmare 75 år och delade inställning till mycket i livet. Ingvar Johansson hade kraft över för många sammanhang. Tempelriddarorden, IOGT-NTO, Stiftelsen Wieselgrensgården, Älmhults Hembygdsförening, Hela Människan, Väntjänsten, Allbo kontraktsråd, Lutherhjälpen och Svenska Kyrkans Lekmannaförbund var några av alla de sammanhang Ingvar Johansson tog ansvar i. Han uppnådde den högsta graden i Tempelriddarorden, tilldelades Hyltén Cavalliusmedaljen av Kronobergs läns hembygdsförbund för "förtjänstfulls hembygdsvårdande insatser". Fram till sin död var Ingvar ordförande i Älmhults hembygdsförening.

År 2014 fick Ulla och Ingvar ett särskilt hedersomnämmande av dåvarande biskopen i Växjö stift, Jan-Olof Johansson, ett hedersomnämmande "gagnelig lekmanagärning i Växjö stift", för synnerligen betydande insatser under sju decennier som ideella medarbetare. Ingvar Johansson läste mycket och var intresserad av lokalhistoria, människor och levnadsöden. Ett annat intresse var musik. I 69 år var han korist i Älmhults kyrkokör. Under flera perioder var Ingvar ordförande i församlingens kyrkoråd. Senare i livet ledde han kyrkogårdsvandringar på Älmhults kyrkogård. Till sin personlighet var han uthållig och trofast, utifrån de övertygelser som drev honom.

Ingvar Johanssons sista söndag i livet blev Tacksägelsedagen. Som kyrkvärd hjälpte han mig, som så många gånger tidigare, att dela ut nattvarden. Ingvar hade varit på plats redan vid kyrkans invigningsgudstjänst den första söndagen i advent 1930. Nu väntade uppbrottet efter hans långa och trogna tjänst. Om den gamle tempeltjänaren Sakarias heter det: När dagen för hans tjänstgöring var slut begav han sig hem (Luk 1:23). Så blev det också för Ingvar Johansson.

*Marcus Lejon, Kontraktsprost
Kyrkoherde i Älmhult*

Svenska kyrkans lekmannaförbund ser med stor tacksamhet tillbaka på Ingvar Johanssons betydelsefulla, trofasta, varma och kärleksfulla arbete inom såväl Svenska kyrkan som inom Lekmannaförbundet där Ingvar verkat på riks-, stifts- och lokalnivå. Ingvar blev ordinarie ledamot i Lekmannaförbundets förbundsråd (riksstyrelse) 2001-2002 som representant för Lekmannaförbundet i Växjö stift och avlöste då Sigvard Swahnberg från Oskarshamn. Denna funktion innehade Ingvar fram till och med år 2011 då han avlöstes av Kerstin Göransson från Långaryd. Under hela denna tid, under många år dessförinnan och under de närmaste åren därefter fram till sin död var Ingvar Lekmannaförbundets förste representant (kontaktperson) i riksorganisationen Hela Människan där Lekmannaförbundet utgör en av organisationens huvudmän. Vi minns alla Ingvar med vördnad och respekt knutet

till Ingvars många olika uppgifter vilka kontraktsprost Marcus Lejon beskrivit. Mångfalden av uppgifter och dess utförande som inte endast gäller Ingvar utan också hans hustru Ulla har haft sin kraftkälla i en, på sätt nämnts av Marcus Lejon, fast förankrad gudstro, och i en målsättning som kan sammanfattas med ansvar, engagemang och helhjärtat gudstjänstliv. Med denna bakgrund har Ingvar medverkat dels till att skapa kristen uppmuntran och kristen opinion i mötet mellan människor, dels till att påminna om och verka för en positiv syn på lekmannaskapet inom vår Svenska kyrka. Ingvars medverkan och delaktighet i kyrkans samtliga uppgifter; gudstjänstliv, diakoni, undervisning och mission utgör vittnesmål om källan till den frukt som Ingvar efterlämnat. För allt detta, för det Ingvar har fått betyda för vår kyrka och för vårt Lekmannaförbund tackar vi Gud!

Hjälp oss Herre att se att Jesus Kristus är den som öppnar porten till det liv, som aldrig dör. Svenska Kyrkans Lekmannaförbund delar den sorg och saknad som Ingvars hustru Ulla och hans tre söner med familjer samt hans syskon känner. Lekmannaförbundet önskar dem alla fortsatt rik välsignelse från Herren!

"Herren är min herde, mig skall intet fattas; Han låter mig vila på gröna ängar; Han för mig till vatten där jag finner ro; Han vederkvicker min själ, han leder mig på rätta vägar, för sitt namns skull; Om jag ock vandrar i dödsskuggans dal fruktar jag intet ont, ty du är med mig, din käpp och stav de trösta mig. Du bereder för mig ett bord i mina ovänners åsyn, du smörjer mitt huvud med olja och låter min bägere flöda över. Godhet allenast och nåd skola följa mig alla mina livsdagar, och jag skall åter få bo i Herrens hus evinnerligen." (DvPs 23)

I tacksamhet till Gud lyser vi frid över Ingvars minne!

En minnesgåva har lämnats till Svenska Kyrkans internationella verksamhet.

Anders Nordberg, Förbundsordförande

VINTERNATT VID BETLEHEM

parafras på julevangeliet

”Fred till er herdar och till alla djuren!”
 ”Detsamma till dig och till kvinnan din buren
 av åsnan! Var kommer ni från, från Judéen?”
 ”Nej, vi kommer faktiskt ifrån Galileen.
 Det har varit en lång färd med ganska stor möda.
 Maria, på åsnan, ska snart till att föda.
 Det finns väl nåt värdshus i Betlehems stad?
 Kan du säga oss vägen dit blir jag glad.”
 ”Visst finns det ett värdshus, men jag är nog rädd
 att där är fullt i varendaste bädd.
 Här har varit en ström av folk sista tiden.
 Kejsarens skattskrivning stör vardagsfriden.”
 ”Jag förstår, men Maria är helt slut och matt,
 hon måste få tak över huvet i natt.
 Vi får väl leta, nåt får vi väl fatt.
 Till er och till era djur: En god natt!”

I mörkret ljuder hyenornas skratt,
 men de hålls på avstånd av elden.
 För herdarna är det en helt vanlig natt
 på rastplatsen nere i däliden.
 Då händer nåt underligt: Natten får
 ett ljussken från himmelens salar.
 En ängel i skinande kläder står
 framför dem, och hör, han talar:
 ”Var inte rädda, jag kommer med bud
 om glädje och fred på jorden,
 jag har en hälsning från himlarnas Gud.”
 De glömde aldrig de orden:
 ”Idag har en frälsare fötts åt er,
 genom honom ska världen befrias.
 Gå in till stan, i ett stall ni ser
 ett nyfött barn, er Messias.”

Tusen änglar sjunger med fröjd,
 till herdarnas krets klingar orden:
 ”Ära åt Gud i himmelens höjd,
 till mänskorna fred på jorden!
 Mörkret kom åter och sången dog ut,
 Borta var allt som var märkligt.
 Men frågan stod kvar nu när allting var slut:
 Var det dröm, eller var det nåt verkligt?

”Låt oss göra precis det som ängeln sa,
 gå in till staden och leta.
 I ett stall, han sa, skulle barnet va.
 Jag undrar vad mamman kan heta?
 Maria, hon som på åsnan satt,
 tänk om barnet är hennes, Marias?
 Hon skulle väl föda nu i natt,
 men kan hon va mor till Messias?”

De gick in till staden i facklans ljus.
 Nära muren, där bodgränden krökte,
 låg stallet som hörde till krukmakarns hus.
 Där fann de till sist vad de sökte.
 Maria på knä invid krubbans kant
 smekande barnets panna
 blev för herdarna tecknet att allt var sant.
 Ängels ord var sanna!

Herdarna återgav ord för ord
 vad ängeln sagt om den lille:
 Att han var Messias, som kom till vår jord
 med fred – den som Skaparen ville.
 Maria tog till sig allt som blev sagt.
 Till herdarna sade hon sedan:
 ”Ha tack för det himmelska budskap ni bragt.
 Så är det, jag visste det redan.”

I den första dagningens vita dis
 vandrar tre herdar tillbaka.
 På herdars vis ger de Herren pris
 för att han över sin hjord vill vaka.

Carl-Axel Axelsson

SWISHA100 kr till
9001223**90** SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

LÅT FLER FÅ FYLLA FEM!

Var femte sekund dör ett barn som inte hunnit fylla fem år. Men de barn som får leva i trygghet, med mat, rent vatten, sjukvård och omsorg, kan klara sina första kritiska år. Libone och Latita är bästa vänner och bor i Khayelitsha, ett av Kapstadens fattigaste områden. Nästa år fyller de fem. Det är deras viktigaste födelsedag.

Låt fler få fylla fem!

Swisha din gåva till 9001223 eller SMS:a FEM till 72905 och ge 100 kr.

PG 90 01 22-3 | BG 900-1223

Läs mer: svenskakyrkan.se/internationelltarbete

Svenska kyrkan
INTERNATIONELLT ARBETE

medlem av
actalliance

Lekmannaförbundet med dess många lokalavdelningar/kårer är kyrkans ryggrad

Mattias Rådbo, kyrkoherde i Säterbygdens församling, ser från predikostolen en trygghet i alla kyrkbänksämbetare som troget sitter där för att lyssna till det levande ordet.

- Lekfolk som tar ansvar i sin församling är kyrkans ryggrad. Ett grundläggande uppdrag är att be för samhälle och kyrka, säger Mikael Mogren, biskop i Västerås stift.

När borlängebon Lars Lyrvall efter myndiga 21 år som kyrkvärd gör ett av sina sista skift i Stora Tuna kyrka kommer Mikael Mogren på besök.

- Det är kyrkvärdarna som utmärker vår svenska kyrka internationellt. Sedan vår del av världen blev kristnad har förtroendevalt lekfolk styrt i församlingarna och valt sin biskop. Något liknande finns

inte på många håll i världen, fortsätter Mikael Mogren.

Lars är uppvuxen i sakral miljö i Fredsberg mellan Mariestad och Töreboda, där fadern var lärare och kantor.

- Jag kände mig från början hemma i den kyrkliga miljön, avslöjar Lars Lyrvall. Lekmannakåren, Stora Tuna kyrkas historia, sysslan som sommarvärd och kyrkvärdsskapet ligger honom varmt om hjärtat.

- Jag kom med mitt nostalgiska intresse tidigt med i en studiecirkel om Stora Tuna kyrka, fortsätter Lars Lyr-

vall. Vi har regelbundna möten där vi har en mängd historiska dokument att utgå ifrån.

Mikael Mogren igen: "Kyrkobyggnaderna är död materia till dess vi börjar berätta om dem. Då blir det inte bara byggnadshistoria utan hela bygdens rot-system friläggs."

- En naturlig utveckling av studiecirkeln var att vi i år är ett tjugotal sommarvärdar som för sjuttonde säsongen i år sommarvisar kyrkan. Då berättar vi och svarar på frågor från mellan tusen

och tolvhundra personer årligen, berättar Lars Lyrvall vidare.

- Ska de nya svenskarna förstå och få känslor för det land som de kommit till, är kyrkans miljöer de bästa verktygen. Den som lär känna en kyrkomiljö, lär känna Sverige, slår Mikael Mogren fast.

Redan år 1921 bildade en samling herrar Kyrkobröderna i Borlänge. Deras stora insatser var bland annat att inreda Hagakyrkan och Tunarummet i Stiftsgården, Rättvik.

- Kyrkobröderna bytte sedan namn till Lekmannakåren och kvinnor var välkomna. Lars Lyrvall fortsätter berätta om att syftet är att främja kristen gemenskap och att vara en samtalspartner för Svenska kyrkan.

- Mest spännande under mina tjuugoett år är kanske de årliga insamlingarna till Lutherhjälpen. (Nu bedrivs den verksamheten under namnet Svenska kyrkans internationella arbete.)

Lars fortsätter att berätta hur spännande palmsöndagarna var när insamlade medel skulle räknas och glädjen över att ibland passera hundratusen kronors nivå.

Kyrkoherde, emeritus Anders Åkerlund, Rättvik, var den som värvade Lars Lyrvall till uppdraget att vara kyrkvärd. Han konstaterar bland annat "Att vara kyrkvärd handlar om förtroende. En mer lämplig person än Lars för detta uppdrag får man leta efter inom Svenska kyrkan."

Mattias Rådbo, kyrkoherde i Säterbygdens församling, vill utöka begreppet lekfolk med alla trogna inom kyrkbänksämbetet. Han säger:

Lekmannakåren i Borlänges mångåriga ordförande Lars Rydjé t v tillsammans med biskop, emeritus Thomas Söderberg. Duon delar helt Mikael Mogrens kloka tankar. Thomas betonar att han gärna besöker lekmannakårer.

När Lars Lyrvall gör sitt näst sista skift kommer biskop Mikael Mogren på besök. Kyrkoherde, emeritus Anders Åkerlund på tavlan i bakgrunden värvade för tjuugoett år sedan Lars till förtroendeuppdraget att vara kyrkvärd.

- Första gången jag introducerades i kyrkbänksämbetet var genom framlidna borlängejournalisten Ingrid Thor. Hon berättade om de som troget innehar befattningen av ett kyrkbänksämbete.

Synonym till ämbete är också ett kall. Präster talar ibland om sitt prästkall. Men det finns fler kall inom Svenska kyrkan. Mattias Rådbo igen:

- Jag har mött människor som söndag efter söndag kommer till gudstjänst och har sin givna plats i en särskild egen utvald kyrkbänk. Om kyrkbänken mot förmodan gapar tom en söndag infinner sig oron om något hänt personen. Att troget komma till gudstjänst trots dåligt väder eller värkande kropp är starkt förankrat i tro, liv och tradition. Men också lojalitet mot den kyrka som bygger trygghet och kärlek. Engagemanget inom kyrkbänksämbetet är ofta stort med egna ideella krafter. Man tar ansvar och skapar förutsättningar för framtidens kyrka och delar många av kyrkans verksamheter, inte bara gudstjänster.

- Jag själv har ofta tänkt att "varför lägga ner så mycket tid på en predikan när jag vet att nästan ingen kommer?"

- Jo, för att jag vet att de som alltid kommer, sitter på sin plats i kyrkbänken för att lyssna på det levande ordet. Säkert uppskattas inte allt alla gånger vad en gudstjänst erbjuder i form av predikan, sång, bön och psalm. Men det spelar ingen roll. För nästa söndag vet jag att samma person finns där i kyrkbänken på samma plats.

- Det finns en trygghet och ryggrad i att människor innehar ett kyrkbänksämbete. Svenska kyrkans liv vore inte det samma utan dessa pusselbitar, summerar Mattias Rådbo till sist.

Text och foto: Bo Persson

Glimtar från stiftssamlingar under hösten 2016

Höstsamling i Strängnäs stift

med Kyrksöndag i Västra Vingåker

Höstsamling för Strängnäs stifts lekmän hölls söndagen den 16 oktober i Vingåker. I vackra Västra Vingåkers kyrka samlades vi till kaffe och smörgås före gudstjänsten.

Högmässan leddes av prosten em Orvar Karlsson. Det känns stort att få lov-sjunga och bedja tillsammans, att få höra Guds ord och att få dela nattvarden med vänner. Att sedan samlas vid borden och avnjuta en mustig soppa med hembakt bröd är såväl njutbart som vänskapsfrämjande.

I Vingåker fanns en äldre dam, Johanna Lundström, om vilken skrivits en bok. Den handlar om vardagen i det gamla Vingåker. Barbro Öhlin delgav oss en mycket intressant skildring av innehållet.

Från det nyligen hållna rikskonventet rapporterade Gerd Lundgren på ett sakkunnigt men också personligt sätt. Orvar Karlsson, nu pensionär, har studerat mycket och delade med sig av sina tankar kring Martin Luther och reformationen. Det är ju ett aktuellt ämne just nu.

Kaffe med gott tilltugg avnjöts medan lottdragningen företogs med många vinster.

Som avslutning på vår kyrksöndag höll Orvar Karlsson en kort andakt och vi bad tillsammans. Vi tackar Vingåkerskåren för fint värdskap.

*Beryll Grandell
Ordförande i Lekmannaförbundet i
Strängnäs stift*

Höstsamling i Västerås stift

med Höstkonvent i Ludvika

Höstsamling för Västerås stifts lekmän hölls söndagen den 23 oktober i Ludvika med högmässa under ledning av adjunkt Carl-Axel Hagberg, Ludvika, och kyrkoherde Bengt-Olov Hedlund, Kungsör.

Efter högmässan med eferkommande lunch bjöds deltagarna på ett underhållande och humoristiskt föredrag om den glade Martin Luther.

Föredragshållare och bildföreläsare var Bengt-Olov Hedlund som dementerade påståendet att Martin Luther skulle ha varit en tungsint, fördrande torrboll. Martin Luther var i stället en glad och humoristisk person som därtill fick mycket utträttat.

Efter Bengt-Olovs föredrag informerade Majvor Öster och Gerd Holmström utförligt och inspirerande om sina intryck av och upplevelser under sommarens rikskonvent på Sundsgården i Lunds stift - "Jag är vägen, sanningen och livet.. Ingen kommer till Fadern utom genom mig."

Höstsamlingen avslutades dels med en kollekt till Svenska kyrkans lekmanaförbunds jubileumsfond, dels med att Gerd Holmström nedkallade Guds välsignelse över lokalavdelningarnas och stiftsförbundets verksamheter samt välsignelse och därmed beskydd över deltagarnas hemresor.

*Barbro Slaug
Köpingsbygdens Församlingskår*

Höstsamling i Uppsala stift

med Gemenskapsdagar på
Undersviks stiftsgård

Lördagen den 15 oktober samlades ett trettiotal av stiftets lekmän på Undersviks stiftsgård för gemenskap under två dagar med övernattnings. Lördagen startade med kaffe och smörgås, incheckning samt möjlighet till promenad ner mot Ljusnan eller meditativ vandring i Frälsarkransparken.

Klockan 15.00 så var det dags för dagens höjdpunkt med föredrag "I Luthers fotspår" av Göran Agrell, präst i Svenska kyrkan sedan 1968, teologie doktor i Nya testamentets exegetik sedan 1977. Klockan 18 efter middagen så hölls en helgmålsbön ledd av lekfolk från Delsbo församlingskår. Vid orgeln satt Carl-Gösta Skjöldebrand. Efter helgmålsbönen blev det kvällsfika med erfarenhetsutbyte mellan stiftets kårer.

Söndagen började med frukost för att därefter fortsätta med föredrag av Lars Nylander från Hälsinglands museum. Han berättade på ett medryckande sätt om alla bilder-skulpturer-altaruppsatser i stiftets alla kyrkor där Jesus moder Maria gestaltas.

Innan hemfärd så fick vi vara med om en frälsarkransgudstjänst ledd av kyrkoherde Bo Johansson. God mat, vilsam övernattnings och kärleksfulla möten präglade vårt höstkonvent och vi är fyllda av längtan till nästa konvent.

*Roger Karlsson
Ordförande i Lekmannaförbundet i
Uppsala stift*

Höstsamling i Växjö stift med Höstkonvent i Korsberga

Svenska kyrkans lekmanaförbund i Växjö stift samlade ett sjuttiotal medlemmar till Höstkonvent i Korsberga kyrka och församlingshem lördagen den 24 september. Vård för konventet var Korsberga församlingskår under ledning av kårens ordförande, Rune Johansson. Församlingskåren firade 50-årsjubileum under våren 2016, vilket då särskilt uppmärksammades också av Lekman i Kyrkan..

Under temat *"Småland i våra hjärtan"* bjöd Catrine Leandersson, kantor i Bäckседа, på ett stort antal sång- och musikstycken, flertalet med direkt anknytning till landskapet Småland - 'Flickorna i Småland', 'Duvemåla Hage' och 'Smålandssången' - men också med anknytning till den svenska sommaren i allmänhet - 'Barfotavisa', 'Röda stugor tåga vi förbi' och 'Sommarvisa'. Margaretha och Hanna Eriksdotter berättade om landskapet Småland, om dess namn och framväxt, karaktär och vaggas för åtskilliga personer. Landskapet som ursprungligen omfattade många små befolkningsområden (små länder) har fött namn som Carl von Linné, Dag Hammarskjöld, Vilhelm Moberg, Lina Sandell, Erik Johan Stangnelius, Jenny Lind, John Bauer, Viktor Rydberg, Per Lagerkvist, Astrid Lindgren, Johan Printz, Ellen

Key, Ingvar Kamprad, Margareta Melin, Pelle Näver m.fl. Margaretha och Hanna uppehöll sig särskilt vid Carl von Linné, från Råshult, och Vilhelm Moberg med Utvandrarserien och Duvemåla samt vid själva bakgrunden till utvandrarserien.

Härefter samlades deltagarna till Högmässa i Korsberga kyrka under ledning av komminister Clas Jonsson. Predikotema i högmässan var efterkommande söndags (Artonde söndagen efter Trefaldighet) högmässoämne: *"Att lyssna i tro"*. Mässan inleddes med ett solistframträdande av Patrik Strand som ackompanjerad av Gunnel Kvillshed sjöng *"Kom nära mig"* av Lennart Jakobsson. Därefter förenades deltagarna i psalmsång, SvPs 92 *"Kärlek av höjden värdes beskära"*. Bibeltexterna var hämtade först från Femte Moseboken 30:11-16 med ett villkorat löfte från Mose till Israels folk som förutsättning för att Gud skulle välsigna sitt folk i det land till vilket de skulle komma. Om de lyssnade till Guds bud som han samma dag skulle delge dem, om de älskade Herren deras Gud, vandrade hans vägar och följde hans bud, stadgar och föreskrifter, skulle de få leva och bli talrika och Herren, deras Gud, skulle välsigna dem i det land som de kom till och tog i besittning. Bibeltexten (episteln) härefter var hämtad från

Jakobsbrevet 2:8-13 med konklusionen: *Domen blir obarmhärtig över den som inte har varit barmhärtig, men barmhärtigheten triumferar över domen.* Deltagarna förenades därefter i psalmsång nr 2 och sjöng SvPs 207 *"En liten stund med Jesus"* Avslutande bibeltext, den centrala evangelietexten, var hämtad från Markus 10:17-27 och sammanfattades med Jesu ord till sina lärjungar om att kärleken till materiella ting, till pengar, kan utgöra ett hinder för att vinna evigt liv även om man håller och efterlever alla bud men inte är beredd att sälja eller undanröja allt som trots denna efterlevnad är ett hinder i relationen till Gud – till Jesu ord. På en fråga om huruvida det då var möjligt att komma i åtnjutande av evigt liv svarade Jesus: *"För människor är det omöjligt, men inte för Gud. Ty för Gud är allting möjligt."* Predikan kom att handla om vår relation till Gud, om vårt uppdrag att lyssna och kommunicera med Gud och om att detta är ett synnerligen viktigt uppdrag. Efter nattvard (kommunion) välsignelse, psalmsång nr 3 Sv Ps 60 *"En Fader oss förenar"* och sändningsord med uppmuntran till att lyssna på Guds tilltal och begrunda hans ord framförde sångsolist Patrik Strand även nu ackompanjerad av Gunnel Kvillseed, *"Allenast i Gud söker jag*

min frälsning” Psaltarpsalm 62 – tonsatt av Gustav Nordqvist.

Efter högmässan samlades deltagarna åter i församlingsgården för att där inta en ytterst smakfull lunch.

Efter lunchen berättade Åke Wallin om sin vän, numera avlidna psalmförfattaren, översättaren och lyrikern Eva Norberg-Hagberg, Sunnansjö i Dalarna. Hon inledde sitt författarskap på 1940-talet. Det var lyrik och det var psalmer. Ändå hade hon aldrig ambitionen att bli författare. Dikterna samlades och blev till en bok. Psalmerna letade sig in i psalmboken och i den senaste upplagan finns 16 psalmer som hon skrivit texten till. Bland annat den som börjar med *”Det gungar så fint när han bär dig, mitt barn”*, psalm 606 och den kanske allra mest omtänkta. Den är tonsatt av Lars-Åke Lundberg som hon även samarbetade med i den senaste psalm-bokskommittén.

Själv var hon mycket glad över sin fäbodpsalm från Älvdalen, nr 629, baserad på en folkmelodi. När inspirationen inte riktigt ville infinna sig, besökte hon Bastberget och däruppe fann hon orden. Nämnas ska även hennes översättningar av carols och engelska andliga visor. Eva Norberg-Hagberg arbetade som bibliotekarie i Strängnäs och Sigtuna på 1970-talet, men i början av 1980-talet tog hon steget att återvända till barndomens bygd i Sunnansjö, den bygd hon burit med sig i själ och hjärta.

Hon bosatte sig i sin farmors gamla stuga. Hon drabbades därefter av stroke och hamnade på Solgårdet. Ett halvår senare inträffade det ovanliga att någon flyttade hem från äldreboendet. Stugan hade då handikappanpassats och med hemtjänstens god stöd kunde hon återvända till fädernegården ytterligare en tid. Eva avled 2004.

Därefter informerade Roy Karlsson från Oskarshamn utförligt och strukturerat om Lekmannaförbundets Rikskonvent 2016 på Sundsgårdens folkhögskola den 29-31 juli 2016. Han uppehöll sig inte minst vid de åtgärder som sex nätverksgrupper med olika uppdrag hade föreslagit att lokalavdelningar och kårer i hela landet skulle vidta kommande två år inför nästa rikskonvent 2018.

Efter information från Ordföranden för Lekmannaförbundet i Växjö stift, Kerstin Göransson dels om tidpunkter för 2017 års stift- och höstkonvent, dels om skyldigheter för lokalavdelningarna i

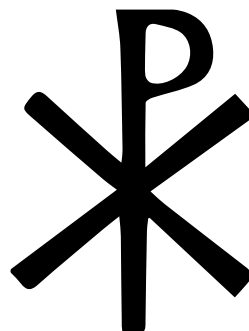
Växjö stift att till stiftsförbundsledningen skicka in sina höst – och vårprogram samlades deltagarna till ett föredrag om poeten, diktaren och författaren *”Pälle Näver”* förmedlat av sonsonen Per-Olof Högstedt från Stenberga. Per-Olof berättade att hans farfar vars egentliga namn var Josef Högstedt föddes i Stenberga församling den 12 juni 1897. Han var son till korpralen och poeten Algot Högstedt (1862-1923) och Hilda Maria Stålgren (1876 – 1953) vilka vid sekelskiftet bodde i Högarp, Stenberga, Vetlanda kommun. Josefs intresse för diktning hade han ärvt av sin far och han började tidigt att skriva små ”pekoral” som han själv uttryckte det. Per-Olof berättade att hans farfar först hade tänkt att bli militär som sina förfäder och att han värvade sig till Kungliga Livgrenadjärskompaniet i Linköping mitt under första världskriget. Han blev dock svag genom svåra förhållanden under manövrar och insjuknade i den fruktade ”lungsoten”, TBC. Ingen trodde att han skulle överleva men han återkom till ett någorlunda normalt liv som genom ett under.

Under konvalescenstiden utvecklades hans diktarförmåga. Han skrev av sig sin ångest och oro och funderade inte så mycket som tidigare över livet. Han första diktsamling *”Solfjät”* publicerades 1923 vilken senare följdes av ytterligare två böcker, *Pilgrimståget* 1926 och

Skumflagor 1934. Per-Olof berättade att av en ren slump hittade en man dessa tre diktsamlingar på Kungliga biblioteket i Stockholm. Mannen fastnade för den unge Josefs diktning och kontaktade honom brevledes. Mannen undrade om inte denne, för honom helt okände, Josef Högstedt kunde tänka sig att regelbundet skriva en dikt per vecka i landsortspresen. Josef accepterade detta och skrev kontrakt samtidigt som han tog sig pseudonymen, Pälle Näver. Den första dikten som undertecknats med Pälle Näver kom ut i oktober 1934. Josef skrev en dikt varje vecka vilka gavs ut i ett 30-tal tidningar i Sverige och i fyra svensk-amerikanska tidningar (Förenade Staterna). Han bröt kontraktet 1978 och hade då under 44 år inte missat en enda vecka av *”Veckans visa”* som dikterna kallades. Pälle gav även ut 21 diktsamlingar under sitt verksamma liv. Josef bodde under större delen av sitt liv strax utanför Stenberga på torpet Alphyddan eller som det kom att kallas Näverlunda. Pälle Näver lämnade detta jordeliv den 15 januari 1986 och ligger begravd vid sina fäders kyrka i Stenberga. En byst i brons är rest vid Stenberga Hembygdsgård.

Efter Per-Olof Högstedts kåseri och berättelse om sin farfar, Pälle Näver, tackade Kerstin Göransson från stiftsledningen Korsberga församlingskår med Rune Johansson och Kerstin Carlsson för ett innehålls- och minnesrikt höstkonvent. Efter kaffe med hembakat bröd avslutade Rune Johansson konventet med en andakt och en särskild förbön.

Anders Nordberg

Höstsamling i Göteborgs stift med Kyrkodag i Hjärtum

Vi blev 45 systrar och bröder som möttes till Kyrkodag i Hjärtum den 1 oktober 2016.

Vännerna i Hjärtum-Västerlanda hälsade oss välkomna i Hjärtums församlingshem med kaffe o smörgås vid ankomsten.

Mässan i Hjärtums kyrka med kyrkoherde Mikael Isaksson inramades av god musik och kollekten till Världens barn inbringade 1283 kr.

Domprost Karin Burstrand berättade om det ekumeniska arbetet bland kyrkorna i Europa och pekade på en mängd personliga upplevelser.

Därefter samlades vi till en mycket god lunch i Hjärtums församlingshem och serverades fisk-soppa och råmjölkspannkaka.

Efter lunchen lämnades en rapport från årets Rikskonvent i Helsingborg, och vi berörde även dagssituationen för svenska kyrkan och lekman-naarbetet. Informerades om att 2018 firas förbundet 100-årsjubileum i Uppsala, där en grupp med ärkebiskop Nathan Söderblom i spetsen tog initiativet.

Mötet avslutades med bön om välsignelse.

*Evert Josefsson
Ordförande i Lekmannaförbundet
i Göteborgs stift*

*En del av deltagarna
vid lunchbordet kring
domprost Karin.*

*Kyrkoherde Mikael
Isaksson, kårord-
förande Karin Olsson
och stiftsordförande
Evert Josefsson.*

Höstsamling i Linköpings stift med Inspirationsdag i Rappestad

Söndag den 18 september bjöd Lekmannaförbundet i Linköpings stift tillsammans med Linköpings domkyrkokår in till en inspirationsdag i Rappestad utanför Vikingstad i Östergötland. Ett 30-tal medlemmar kom där dagen började med mäsas i Rappestad kyrka följt av samkväm i församlingshemmet.

Dagens talare var Pia Jagefelt som till vardags är samordnande sjukhusdiakon vid Universitetssjukhuset i Linköping. Hon talade om diakonernas uppgifter och deras viktiga närvaro, inte bra för de som är inlagda för vård utan även för an-

höriga och för de anställda på sjukhuset. Hon talade också om de många och stundom svåra samtal som sker med de som är inlagda för vård.

Efter en välsmakande lunch bjöds eftermiddagen på solosång och önskepsalmer där alla gemensamt sjöng sina önskade psalmer och även talade om varför just den psalmen man valt betyder så mycket.

*Jan Henriksson
Ordförande i Linköpings stifts
lekmannaförbund*

Höstsamling i Lunds stift med Inspirationsdag i Kyrkstugan i Viken

Ett 60-tal personer från hela stiftet som samlades till Inspirationsdag i Vikens kyrkstuga lördagen den 22 oktober. Vikens lekmanakår och Väsby lekmanakår var gemensamt värdar för dagen. Inbjuden talare var teol dr H B Hammar som talade över temat ”Helgon – finns de?” Efter en stärkande kopp kaffe, välbehövlig i regnvädret, inleddes dagen med ett välkomnande av Kjell Green, ordförande i Väsby lekmanakår och morgonbön av km Monica Ivarsson, Väsby där Monica talade om Guds händer som våra händer. Kjell Green och Leif Ahlberg förgyllde morgonbönen med vacker sång och musik. Efter morgonbönen gav Monica en kort presentation av Kulla pastorat och dess likheter och olikheter mellan församlingarna.

Stiftsordförande Magnus Wittgren informerade kring vad som var pågående på stiftsnivå och med utgångspunkt i nätverksgruppernas rapporter på rikskonventet i somras initierade Magnus ett arbete med rekrytering av medlemmar och att sprida kunskap kring vårt förbund och vår verksamhet. En av aktiviteterna bestod i ett möte med biskop Johan, ett samtal kring verksamheten och på vilket sätt stiftet och kyrkan kan hjälpa till att sprida kunskap om vår verksamhet. Biskop Johan var mycket positiv och vill gärna hjälpa på de sätt han kan. Vidare har vi på stiftsnivå skapat en hemsida, www.lekmanilund.se för att på detta sätt förhoppningsvis kunna nå ut till intresserade men även informera våra nuvarande medlemmar. Vi kommer också till våren att arrangera en dag med fokus på med-

Mässa i Vikens kyrka med sina imponerande votivskepp.

lemsrekrytering och informationsspridning.

Så var det dags för dagens tema ”Helgon – finns de?” där H B Hammar, tidigare domprost i Skara, talade utifrån sin bok om Ingrid av Skänninge ”*Vad skaradomprosten fick höra*”. Ingrid var av mäktigt aristokratsläkt och efter att ha blivit änka grundade hon och blev abbedissa i Skänninge kloster i Östergötland. Efter flera vallfärder till Rom, varav stora delar till fots, fick hon påvligt godkännande och klostret kunde invigas 1281, nio år efter grundandet. Året efter dog Ingrid och betraktades efter sin död som helgon men blev, av olika skäl bla ekonomiska, aldrig kanoniserad och nådde inte status som officiellt helgon utan som s.k. lokalhelgon men blev med påvligt godkännande skrinlagd att värdas. Ingrid tros ha varit en förebild för den heliga Birgitta.

Efter en god lunch samlades deltagarna i Vikens kyrka för att få en guidning av kyrkan av kyrkvärd Ann-Britt Strufve som visade såväl gamla klenoder som nya inventarier och en ganska sent tillkommen tillbyggnad med förutom nödvändiga praktikaliteter som toaletter har ett mindre samlings/andaktsrum. Alla inbjöds till en rundvandring runt i kyrkan och såväl orgelläktare som sakristia besöktes. Innan eftermiddagskaffet

i kyrkstugan firades sändningsmässa. Klockringningen som kallade till gudstjänst kallade också till bön för folket i Aleppo och Syrien och alla som drabbas av krig. Leif Ahlberg stod för musiken och Lerbergets förstärkta kyrkokör bidrog till gudstjänsten med vacker sång. Mässan leddes av tf. kyrkoherde Stina Hagman som i sin predikan tog upp ett spännande tankeexperiment utifrån den välkända texten om Sackaios som får besök av Jesus och som inte tvekar utan välkomnar honom till sitt hem. Tankeexperimentet gick ut på att vi ska fråga oss själva ”Vad skulle hända och vad skulle du säga/göra om Jesus plötsligt ringer på din dörr och vill komma in?” De flesta av oss skulle nog säga ”Välkommen in och känn dig som hemma” Med sen då? Vad skulle vi tycka om de personer som fanns i hans sällskap? Vad skulle vi tycka om hans krav på oss att försaka oss själva och ge till andra? Tänkvärda ord som följde många av oss hem.

Text: Magnus Wittgren

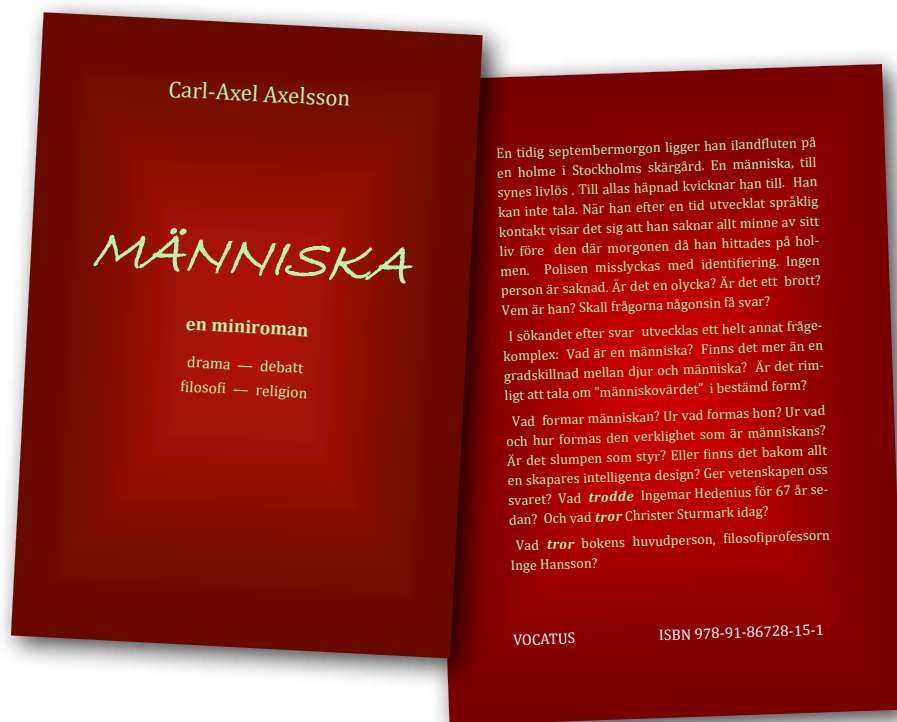
Bilder: Tord Holmstedt

H B Hammar, dagens talare.

MÄNNISKA

– ny bok av
Carl-Axel Axelsson

Boken är utgiven av VOCATUS förlag och finns att tillgå på bokhandlarnas informationssajt Bokinfo. Alla bokhandlare har den, vilket betyder att man kan efterfråga boken och få gehör i vilken bokhandel som helst. Den finns också att köpa på nätet hos Bokus och Adlibris.

Carl-Axel vill, inte minst genom bokens romanform, levandegöra budskapet om den kristna skapelsetron som viktig i vårt samhälle och om otydligheter och feltänkande som man ofta träffar på när det gäller förhållandet mellan tro och vetenskap.

Carl-Axel får själv svara på några frågor om den nya boken:

Nu har du skrivit en ny bok igen. Vilken i ordningen är det?

Exakt kan jag inte säga. Det är ungefär hundra. Men dom flesta är språkläroböcker, och då har jag haft goda medförfattare. Femton böcker, där jag är ensam författare och som inte är läroböcker för skolan, har det blivit under årens lopp. Bland dom finns fyra romaner och liten diktsamling. I övrigt är det fackböcker, mest på tros- och livsåskådningsområdet.

Din nya bok heter "Människa". Redan när man läser på baksidan av boken förstår man att den behandlar frågor på filosofins och trons område. Det står på titelbladet att det är en roman men att

där finns både drama och debatt. Varför väljer du romanformen?

Jag förstår att du frågar. Svaret är tvådelat. Romanens form gör läsningen lite underhållande för läsaren på ett annat sätt än en ren sakframställning. Men till det kommer att romanen många gånger kan levandegöra de tankar – i det här fallet på trons område – som jag vill aktualisera på ett bättre sätt än en ren sakbehandling gör.

Själva romanstoryn ska vi väl inte avslöja så mycket om. Det skulle vara roligt att veta hur du fick tag i den?

Nej, storyn lämnar vi, tycker jag. Den ska läsaren få alldeles fräsch. Jag tror att den kan roa. Det är ju meningen. Den är ju långt ifrån förutsägbar.

Nej, verkligen inte. Men det som står på bokens baksida kan väl inte vara hemligheter. Där får man veta att boken diskuterar frågan: "Vad är en människa?" Och "Finns det mer än en gradskillnad mellan djur och människa?" Tycker du att det är angelägna frågor?

Ja, annars hade jag inte skrivit. För mig ligger det ett omätbart värde i detta: Gud skapade människan till sin avbild. Och jag ser alltför ofta att detta stora kommer i skymundan.

Du går – eller för att vara mer precis – bokens huvudperson går i debatt med Christer Sturmark, ordförande i För-

bundet Humanisterna. Känner du det som angeläget?

I högsta grad. Sturmarks sätt att hävda att han i sin tro – ytterst på slumpen – har stöd av vetenskapen och att han därmed företräder förnuftet och sanningen, under det att den som inte upphöjer slumpen till högsta instans utan tror på en plan, en vilja, en mening bakom allt betraktas som oförläpigt naiv och vidskeplig, det tvingar mig att reagera.

Du vill naturligtvis att människor ska läsa din bok?

Självklart. Jag vill nå ut med den diskussion som boken till sin huvuddel ägnar sig åt. Jag vågar tro att jag har ett angeläget ärende.

Och hur får man tag i boken?

Den finns i bokhandeln. Kanske inte i lager, men bokhandlarna har den i sin katalog och tar hem den. Och den finns i nätbokhandeln, både hos Bokus och Adlibris. Den kostar ca 100 kronor och då kommer den ju hem portofritt i brevlådan.

Vad har vi glömt nu då?

Ja, det är nog inte något viktigt i så fall. Kanske jag kunde våga ge ett tips. Det är ju bara några dagar kvar till jul. Om inte alla julklappar har inhandlats, så varför inte överväga den här boken. Den kanske skulle uppskattas.

Redaktionen

Gott Nytt Kyrkoår

När ni får den här tidskriften, hoppas jag att det fortfarande är adventstid. Därför önskar jag er alla Ett Gott Nytt Kyrkoår!

Advent är väntan och förberedelse för Kristi ankomst. Faktiskt på tre sätt.

Det som vi ser fram emot just nu är Jesu födelse och därmed julfirande.

Vi väntar på att Kristus ska komma tillbaka, så att vi får se honom ansikte mot ansikte.

Att Kristus ständigt kommer till sin kyrka i ord och sakrament, i din hemkyrka och i alla andra kyrkor, till alla som vill ta emot honom.

Profeten Sakarjas ord i GT-texten första advent, gick i uppfyllelse när Jesus red in i Jerusalem. Och det skedde precis som om det hade gällt någon högt uppsatt person. Vi skulle säkert ha gjort på liknande sätt. Vi hade stått upp och klappat i händerna och viftat med flaggor. Palmkvistarna som folket använde här var segerns och hyllningens symbol. Bladen kan bli upp till sex meter långa och ganska tunga. Att vifta med ett sånt, är en hyllning värd en konung. Carl von Linné kallade den "växtvärldens furste".

Många, fler än vanligt, firar gudstjänst i advent, särskilt första advent. Kanske beror det på en längtan efter ljus i mörkret, både bildligt och andligt. Var är du i advent?

Kanske en av:

- åskådarna, de skeptiska eller bara nyfikna
- dem som sjunger med i Hosanna
- dem som vill att Kristus ska styra ditt liv
- dem som med glädje hälsar honom som Herre och Konung
- dem som öppnar sitt hjärta för hans sökarljus
- dem som ställer sina resurser till Hans förfogande
- dem som ordnar allt det praktiska

Vem du än är, så finns det plats för dig. Precis där du är och precis när du vill.

En liten flicka frågade: "Varför satt Jesus på en åsna? Varför red han inte på en stor, fin, vit häst? Det tycker jag att han skulle ha gjort."

Ja, det kan man ju fråga sig. Varför valde Jesus åsnan och inte en häst? Om man tänker lite teologiskt, kan man svara att han ville visa att hans makt inte är den världsliga kungamakten och att hans vapen var kärleken och inte svärdet. Men det finns en annan tanke också, som tilltalar mig. När Jesus mötte människor skedde det aldrig från ett ovanifrånperspektiv, utan i solidaritet med alla de svagaste, och med sådana som du och jag. Kanske ville han, när han red in i Jerusalem, känna att han befann sig på jämnhöjd med människorna, som stod och såg på. Från den lilla åsnan kunde han möta deras blickar öga mot öga. Kanske var åsneritten ett sätt att säga: Jag delar allt med er, det goda och det onda, till och med döden.

Han kom aldrig med några högstämda politiska löften som människor, både då och nu, så ofta hör. Nej, bara detta: Mitt rike är Guds rike och det finns inom er, här och nu.

Han säger inte, kom till mig när ni har presterat något, utan han säger bara: Kom till mig alla som är tyngda av bördor, så ska jag ge er ro. Människorna då var lika trötta på makthavare, som vi ofta är idag. Då som nu hade politiker gett fagra löften om bättre tider och sedan, när det mesta gått snett, fått gå utan att någonting blivit bättre.

Men Jesus mötte sitt folk öga mot öga - som medmänniska, inte makthavare. Kanske var det därför så många förstod, att den här mannen hade något nytt, något annat att komma med. I århundraden hade man väntat på Messias och många börjar hoppas. Är han kanske ändå den vi väntar på?

Är Jesus den som också vi väntar på?

Nog är det så att det ser mörkt ut nu. Dagarna är korta och mörka, samhället har många brister och våldet i vårt

samhälle och i världen har blivit mycket värre.

Och ändå, just när det är som allra mörkast, tänder vi våra adventsljus. Jag tror att alla våra tända ljus den här tiden, är ett uttryck för vår stora längtan efter mening och hopp, efter någon, som trots all världens djävulskap, bär budskap om ett nådens år i stället för ett ofärdens.

Ännu en gång samlas människor till adventsgudstjänster. Ännu en gång hör vi om hur Jesus möter sitt folk från åsneryggen, ännu en gång berättar evangelisten om hur Jesus tittade folk i ögonen, där han red fram. Ännu en gång nås vi av hans budskap om hopp som varar.

Att se Jesus i ögonen, är att se att Gud faktiskt bryr sig om oss. Han som ser oss, vill också visa oss, att kärleken är det enda hoppet för framtiden. Den kan bara komma till uttryck, när vi respekterar varandra, tar hand om varandra och älskar varandra.

När Jesus rider in på sin åsna som medmänniska och Gud, mitt ibland oss, är han den ende, som till sist kan garantera vår framtid. Han som har sagt "Jag är med er alla dagar intill tidens slut". Varje dag, varje stund, ständigt.

Mycket skulle säkert kunna vara anorlunda både i världen och hemma om vi lyssnade och lärde av mannen på åsnan.

Än en gång får vi tända våra adventsljus och låta hoppets Gud möta oss.

God Jul!

*Gerd Holmström
Vice förbundsordförande*